

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Váczi körút 23

hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt —

Félévre 4 » —

Negyedévre 2 » —

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

A központi segélybizottság. — Adakozzunk. — A bujdósó Izrael (Vers). Ándorka Gyulától. — A mostoha testvérek. Haber Samutól. — A dunántúli zsidók a király előtt. — A Lajtán túlról. — Mózes-monda a zsidó irodalomban. Dr. Venetianer Lajostól. — Arnsteiner ur háztüznézőben. Komperth Lipót beszélye. — Hazai hírek. — Külföldi hírek, — Hirdetések

Melléklet: Zsidó-magyar írók és tudósok. XXVII. (Kabos Ede) Szerkeszti: Dr. Feléki Sándor. — Révai ur. Elbeszélés Gondai Dezsőtől.

Naptár:

Vasárnap (1891 június 28) 5651 Szivan hó (30 napos) 22-ike. Hétfő 23-ika. Kedd 24-ike. Szerda 25-ike. Csütörtök 26-ika. Péntek 27-ike. Szombat 28-ika. Muszaf előtt bejelentik az ujhódat (m'vorchin hachódes). Hctiszidra: Selach. Haftórah: Jehosua 2. fejezete.

A magyarországi központi szűkebb segélybizottság

a kiüldözött orosz zsidók segélyezésére a következőképpen alakult meg:

Elnök: **Wahrmann Mór**

Alelnökök:

dr. Kayserling M. és dr. Kohn Sámuel
rabbi.

Pénztárnok: **hatvani Deutsch Bernát.*)**Hely. pénztárnok: **t. Schossberger Nándor báró**Ellenőr: **Wahrmann Sándor**

Helyettes ellenőrök:

Kohner Ágoston és Gomperz Károly

Jegyzők:

Dr. Goldziher Ignác és dr. Simon József

Bizottsági tagok:

Adler Lajos**Dr. Chorin Ferencz****Deutsch Sámuel****Dr. Hirschler Ignác****Kornfeld Zsigmond****Pfeiffer Ignác****Schweiger Márton****Stern Ignác****Erényi dr. Ullmann Sándor****Weisz Bertalan.**

*) Czimére (Budapest V. Nádor u. 3.) küldendő a gyűjtendő pénzek.

Adakozzunk.

A magyarországi zsidó hitközségek (pártkülönbség nélkül) tán e sorainkkal egyidejűleg veszik a központi segélybizottság felhívását, mely üldözött oroszországi testvéreink érdekében gyűjtésre, illetve adakozásra szólítja fel a hazai zsidóságot. A fontos lépés, melyre számos községünk várt, mert nélküle gyűjtést megindítani opportunnak nem tartották, im' megtörtént és nincs már ok, a miért egyik vagy másik község a gyűjtéstől, és egyesek az adakozástól tartózkodják.

Ha igaz, hogy fáj a lelkünknek boldogtalan hittestvéreink sorsa; ha igaz, hogy egész szívünkben óhajtánánk rajtuk segíteni (és ki kételkedhet ebben), akkor tartózkodók nem leszünk az egyetlen áldozat meghozatalában, melylyel sorsukon könnyíthetünk, és (mert mást értök nem tehetünk) adakozni fog részökre még az is, ki csak filléreket rakhat le az emberszeretet oltárára. A kik adtak, tudjátok meg, hogy adományaitokért első sorban azt kell venniök a szerencsétleneknek, miben timagatok soh'sem szűkölködtetek és a mely hiánynak keserűségét soh'sem éreztétek: *venniök kell hazát.*

Tudjátok-e, — dehogy tudjátok, mit jelent az, ártatlanul kiüldöztetni a helyről, hol örök álmukat alusszák legkedvesebbjeink, hol felnőtünk, bánykódtunk, örvendtünk: a helyről melyhez lelkünkkel hozzánőtünk? — és kiüldöztetni úgy, a hogy a muszka önkény szájalomraméltó, szegény testvéreinket kiüldözi?

Segítsük, segítsük szegényeket, hogy legyen

ismét helyök, hol fejüket lehajthassák, feldult életöket újra kezdhessék, pedig már ez maga is, mily borzasztó: újból életet kezdeni!

De kell e még szó, magyarázat arra, hogy miért adakozzunk, azok után, mik a muszka zsidóüldözésekről rég köztudomásuak? Mi meg vagyunk győződve, hogy a ki tehette, de eddig még sem adott, csak azért nem tette, mert a fővárosi zsidóság mindedig tartózkodó volt és mert tartott tőle, hogy tán még rossz szolgálatot tesz az ügynek, ha adakozik.

Mind e kétely és töprenkedés most megszűnik, a megalakult központi segélybizottság felhívása eloszlatja a skrupulus okát és a magyarországi zsidóság jótékonyága oly mérvekben fog megnyilatkozni, a milyen arányokat öltöttek a csapások, melyekre irt teremteni hivatva vagyunk.

Előljáró lesz a nemes példában a főváros zsidósága, hol e hó 30-ától fogva 80 előkelő hitközségi tag (a tágabb gyűjtőbizottság) szünetlenül a jótékonyágnak azt a legmagasabb nemét fogja gyakorolni, mely másokat bir adakozásra.

Kövessék a többi hitközségek is ezt a példát. Ne restelje a legelső és legelőkelőbb sem a gyűjtést sajátkezűleg eszközölni, hogy megnyiljanak a legzártabb ajtók, hogy megpuhuljanak a legkeményebb szívek.

Az eredménynek olyannak kell lennie, hogy becsületére válják az egész magyar zsidóságnak.

A dunántuli zsidók a király előtt.

— Az Egyenlőség eredeti tudósítása. —

Pécs, 18. junius 23

Az «Egyenlőség» utolsó számának hivatott tollból eredő vezérczikke ismertette a phasisokat, mikén a pécsi zsidó hitközség a király előtti megjelenésének sorrendjét illetőleg átment. Egész f. hó 27-ig biztosra vettük, hogy közvetlen a felekezetek küldöttségei után mutathatjuk be majd hódolatunkat tisztelve szeretett királyunknak, minél fogva a pécsi hitközség meghívta a Dunántul legtöbb zsidó községet, melyek nagyszámu és diszes küldöttségeket jelentettek be. Annál nagyobb volt a levertség és fájdalom, midőn a nevezett napon a megváltoztatott programm érkezett le, melynél fogva a zsidó küldöttség csak 12-ik helyen (küldöttségünk és a felekezet küldöttségei közt öt deputatio volt felvéve) tiszteleghet majd felséges királyunk előtt. E becses lapok azt is említették, hogy erre a hírre főrabink és elnökünk a fővárosba siettek a miniszterelnökhöz, és hogy ez kijelentette, hogy nem segíthet a dolgon. A hitközség kötelességének tartotta, hogy a fordulatról a meghívott hitközségeket értesítse, mire ezek nagyobb részről az az értesítés érkezett, hogy a megváltoztatott programm mellett el nem jönnek, mert mennél nagyobb a felekezeti küldöttség, melyet 5 küldöttség által választanak el a többi fetekezettől, annál fájóbb és annál nagyobb a viszsza-vetés, mely a felekezetet éri. Ily viszonyok közt érthető, hogy meglepéssel és örömmel vettük f. hó 19-én a főispán azon értesítését, hogy a belügyminiszter

A bujdosó Izrael.

*Jajkiáltás hangzik a Moszkva partiról,
Egy nép ajkáról kél, mely onnan vándorol
Keresve új hazát.*

*A roskatag öreg ott hagyja tűzhelyét,
Az anya keblire öleli gyermekét,
S köny áztatja arczát.*

*Oly nehéz elhagyni a hazaföld rögét!
Emlék tapad abhoz fájdalmas és sötét,
De mégis csak hon volt!*

*A gyermek játéka, az ifju reménye,
Anyai szeretet, férfiak küzdése
Alkották az otthont.*

*Az otthon szétdulva, — a czár így akarta,
Kiadva a parancs: «Eredj az utadra,
Izraelnek népe!
Hagyjad el hazádat!» A czár szava törvény,
A jog letiporva, parancsol az önkény:
Menj te száműzésbe!*

*Vándorol egy népfaj, kiűzve honából,
Fájdalom jaja kél szenvedők ajkáról —
S Europa hallgat!*

*A buta gyűlölség nem ismer korlátot,
S az Ige, alkotó egykor új világot,
Megtapodva nem hat.*

*Hol vagy büszke század?! hol maradsz az
elvvél?!*

*Hol vannak hőseid az erőszak ellen?!
Hatalom lön törvény.*

*Medve parancsára egész világ tánczol,
A jog gúzsba kötve, a szabadság láncon,
Úr a czári önkény.*

*Emeld föl fejedet Jehovának népe!
Száműzhet a zsarnok, de nincs képessége
Megtörni a bited'.
Könyid özönébe ereje beléful,
S kínod a világnak szolgál válságdíjul,
Mely magából kivet!*

ujabb utasítása folytán a már egyszer megváltoztatott program újabb való megváltoztatásával, küldöttségünk a felekezetek után a törvényhatóságok közbeszúráásával fogadtatik. Eme határozatról a szomszédos községek előjáróit értesítvén, azok közül képviselők jövetelét újból bejelentette: Nagy-Kanizsa, Kaposvár, Szombathely, Bonyhád, Dunaföldvár, Szigetvár, Siklós, Nagy-Atád, Szegszárd, Csurgó, Mohács.

Junius 20-án már teljes ünnepi hangulat uralkodott Pécs zsidó lakossága soraiban, melyet csak fokozott az ünnepélyes istentisztelet, mely a nagy templomban lefolyt s melyen a jelenlevő rabbik ünnepies díszben jelentek meg. Csaknem 3000 hívő jelent meg s épült ama mesteri beszéden, melyet dr. Perls pécsi főrabbi VI. Mózes VII. f. 1. verséből kiindulva tartott, a nap jelentőségét fejtegetve kimutatta, mily régi és hagyományos a zsidó nép szívében a haza és király iránti szeretet. Megemlékezet a katolikus polgártársaiknak most felavatandó szentélyről, mely művészi kivitelével szintén az egy isten tiszteletére emeltetett, s az ige, mely ott hirdettetni fog, szintén az általános emberszeretet eszméjét fogja daldalra juttatni. A beszéd hatása rendkívüli nagy volt a sokfelől összesereglett hívekre, s mintegy előkészítője volt a más napon történt nagyszabású hódolat nyilvánításnak.

A hitközség képviselőtestülete, a megérkezett rabbik s községi előjárók junius 21-én reggeli 1/9 órakor gyülekeztek össze a hitközség tanácstermében s a hitk. elnök Justus Lipót által üdvözlötten, megbeszélés tár-

gyává tétetett a zsidó felekezet szervezeti állapota, melynek következménye a jelen mellőztetés, s az a vizás-ság, hogy nem a felekezet sorában tehetjük hódolatunkat ő felsége lábai elé. Dr. Bakonyi kaposvári és dr. Schaffer dunaföldvári hitk. elnök megkapó és ékes szavakkal adnak kifejezést ebbeli fájdalmuknak s felszólítják a tanácskozáson résztvevő közönséget, mikép ez érdemben hováhamarabb minden község tegye meg a kellő lépéseket s ne várjon be újabb alkalmat, midőn felekezetünket e meg nem érdemelt sérelem éri; — hasonló értelemben szólt dr. Jünker (csurgói elnök) aki a zsidóság közérzetére a mai napon oly szépen megnyilatkozott zsidó összetartozandóságra appellálva, a zsidó felekezet szervezési munkájának kiküzdését kötötte az előjáróságok lelkére. — Dr. Perls főrabbi és dr. Löwy pécsi alelnök higgadt és határozott hozzászólása után a képviselőtestület és megjelent képviselők egyhangulag elhatározták, hogy alattvalói hódolatuk és tántoríthatlan hűségüket felséges királyunk iránt ünnepélyesen bemutatják s az üdvözlő beszéd tartásával dr. Perls Armin pécsi főrabbit kérték fel. A határozatot aláírták: dr. Neumann n.-kanizsai, dr. Herczog kaposvári, dr. Flesch mohácsi, dr. Schreiner csurgói, dr. Kelemen nagy-atádi, Rosenthal bonyhádi, Roth siklósi, dr. Perls pécsi rabbik; Steiner és Dr. Schaffer d. földvári, dr. Goldschmied és dr. Viola szombathelyi, Jünker csurgói, gelsei Guttmann n.-kanizsai, Keiner szigetvári, dr. Bakonyi és Hirschmann kaposvári, dr. Leopold szegszárdi előjárók.

Erre a jelen voltak, a rabbikon kívül 50-en, felvonnak a püspöki palotába. A küldöttség a fogadó teremben következőképen helyezkedett el. A rabbik félkört

*Libanon czedrusa már rég letarolva,
Czión ékessége földig lerombozva,
De örök az Eszme!
Fénylött tűzoszlopban, dörgött Szináj bércein,
Ott volt a keresztfán, s Wormsban a hős
férfin*) —*

*Czár ezt nem győződ le!
Csurgó. Andorka Gyula.**)*

A mostoha testvérek.

Ott igyekeztünk a héten a szerkesztőmmel a váczi-köruton. A jó öreg Jupiter pluvius neki keseredett s csak úgy ontotta nyakunkba az áldást. Bizony össze huzódtunk a közös födelünk alatt. Hát egyszer csak beleütődünk egy embergomolyba, mely ebben a csatában sem győzött ellenállni a kíváncsiságának és szoros gyűrűbe fogott három szál embert. Orosz zsidók voltak. A muszka katona-sipka formájú fővegük elárulta, az arcukról leritt, és ki lehetett olvasni a téveleg tekintetükből.

*) Luther. — **) A szép költemény fennen gondolkodásu, lelkes beküldője, ki már régebben ismert és tisztelt névre tett szert a magyar irodalomban: a somogy megyei ágostai hitvallásu evangélikus esperességy felügyelője. A szerk.

Tört lengyel-német zsargonban utóbb maguk is elmondták, mikor velünk tartottak föl a redakcióba. Hanem hova tovább nem tudták magukat megértetni. Orosz szavakat kevertek a zsargonjukba, azokat is zsargonosan. Bizony a biblia nyelvére kellett fogni a társalgást. Azon aztán ment mint a karikacsapás, képzeletet felülmúló szenvedésekről, arczipiritó ember-telenségről.

És beszéltek a saját bajukról, meg a benne részes többiekéről.

Nem vezeti utjokat senki, nem kapnak utmutatást sehonnan.

A földönfutók egy része Palesztina felé tart, mások tengeren tulra vágyódnak, sokan London felé, mások a jótékony-ság fejedelmének, Hirsch bárónak otthonába Párisba kíváncsoznak.

A Palesztinába vágyó-dok könnyen eljutnak cél-jokhoz. Legtöbbször módosak és Moszkvából, Kiewből és a délnyugati Oroszország nagyobb városaiból kerülnek ki. Odeszán át Jaffa nem esik messze; innen pedig körülbelül 20 rubelért el lehet jutni oda, hol szent minden talpalatnyi föld . . . Hogy az új ottho-nukat a közös kiküldött megbizottaik előkészítették, csoportokba verődnek a menekülők és sok jó remény-

formáltak, közepütt dr. Perls állott s azok alatt sorakoztak a küldöttség többi tagjai. Szögyény-Marich miniszter mutatta be Ő felségének a küldöttséget, s annak szónokát s erre dr. Perls *feltett kalappal* reczitálta a héber szokásos áldásmondást: Boruch ato hassém elohénu melech hoólóm senoszaan mi' chevodó leboszor v'ódóm. (Dicsőség neked örökkévaló mi istenünk, világ királya, ki felséged fényével ruháztat föl a földi királyt), amire az egész küldöttség fenszóval mondott ament, a amibe felséges királyunk érthető amenje is belevegyült, majd a szónok ismert eloquenciájával a következő beszédet adta elő:

Császári és Apostoli királyi felség!

Legkegyelmesebb Urunk!

A dunántuli zsidó hiközségek küldöttei jelentünk meg Felséged színe előtt, hogy mély alátívaló hódolatunk és kegyelletes fiúi szeretetünk kifejezését Felséged lábai előtt letegyük.

Felséged dicső országlása alatt méltattunk mi arra, hogy a többi telekezetekkel együtt a trón és hon javát szolgálhassuk; de habár polgárokul legfiatalabbak vagyunk hazánk népcsaládjai közt: honszerelmünk és törhetetlen hűségünk Felséged szentelt személye és uralkodóháza iránt oly régi, mint maga vallásunk, mely bennünket arra tanít, hogy »a földi Felség tündöklése visszfényre a mennyei Felségnek« és hogy a »szeretett király világító színében virul fel a polgárok boldog élete.«

Esedezünk, kegyeskedjék jobbágyi hódolatunk legalázatosabb kifejezését elfogadni, kegyelmét reánk továbbra is kiterjeszteni és megengedni, hogy Felségedet úgy üdvözzöljük, mint elődeink, midőn legnagyobb, legdicsőbb és legszeretettebb királyukat látniok adaték:

séggel térnek oda, ahonnan eleik kiindultak. A vallás idealizmusa megerősíti őket minden munkára, és a kereskedő meg iparos kapát kaszát fog.

De legnagyobb a száma azoknak, kik Amerika, (Egyesült államok, Argentína, Brazília) felé tekintenek reménységgel. Ezek Berlin felé veszik utjukat, vagy egyenesen Hamburgba, Brémába igyekeznek. A módosabbak nem tartanak stácziókat, kárba vészett minden nap, mely vesztégléssel telik el. Az orosz zsidók nyomoráról festett berlini és charlottenburgi képek szereplői csaknem kizárólag a szegényebb osztályokból kerülnek ki. Akinek van hozzá módja, az fut, mint az üldözött vad ebből a civilizált világból, meg sem áll, míg legtöbbször a félvadak között nem talál új otthont. Azok ugysem a szörzsálatokat hasogatják, legfőlebb a koponyákat.

A Brémából és Hamburgból induló hajók a kezükre játszanak; kis gyermek után, egy éves korig nem szednek vitelbért, hiszen talán éppen evvel ütnék el a menekülőket a cenzustól, amit az Egyesült államokban a törvény, s másutt az önállóság kíván meg.

Akik a szabad Angliában látják a szebb jövő hajnalhasadását, azok részben Rígán, részben Berlinen át utaznak. Némelyek kis pénzt, mások tartalék ter-

«Legyen hirneve örök és tündököljön. m'ként a nap!»

Mire ő felsége a következő választ adta:

«Hódolásukat és hűségük biztosítását kedvesen fogadom. Oltalmam és a hazai törvények biztosítják önöknek, mint minden vallásfelekezetnek e monarchiában, honpolgári jogaikat s nem kétlem, hogy a kettős oltalom alatt ezenül is békés együttlétben versenyezni fognak hűségben és hazafiaságban az ország minden lakosaival.» (Hosszas lelkes éljenzés.)

Beszéd után ő felsége jóságos mosollyal s kegyteljes leereszkedéssel állott meg egészen a rabbik előtt s első ízben dr. Perlst szólította meg, tudakolta a község lélekszámát, instituczióit; a templomról így szólott: «Hallottam önöknek is gyönyörű imaházuk van, csodálkozom, hogy az már 25 év óta áll fenn.» Dr. Neumann főrabbinak ezeket mondá: »Ugy-e bár, Nagy-Kanizsa nagy zsidó hitközség? van-e elegendő iskolája?« megelégedéssel vette a főrabbi azon válaszát, hogy a néppolgári és keresk. iskola *felekezeti jellegű*. Majd Dr. Herczogot tüntette ki megszólításával s község lélekszámát tudakolta.

Megszólította azonfelül dr. Flesch, Roth, Rosenthal, dr. Kelemen, dr. Schreiner urakat s jó kedvvel, atyai örömmel vette feleletüket tudomásul. Valóban a pár percz alatt is meggyőződhattunk arról, mily magasztos a király kegye s annak varázsa új életet ad a csüggeteg kebelnek. «*Igazán örvendek, hogy Önök ily szép számmal jelentek meg előttem*» e szavakkal fejezte be

vet visznek magukkal, melynek az a vezérmotivuma, mi típusuké, a bolygó zsidóé: Tovább, tovább . . . Csak a vándorbotra valót keresik hozzá s azt hogy hová? Azt hiszik, hogy az angol aggódók feje ebbe bele nem fájdul.

A Hirsch báróról szárnyaló regék a szegényebb munkás és iparos osztály reménységét képezik. Innen is, onnan is szállingóznak otthona felé, határozott irány nélkül. Ezekből való az a néhány ember, ki Budapestet ejtette útba.

Sajátságos két vonása van különben az egész emigráczióknak. Az egyik a zsidó családi kapcsolatok hűség, a másik az antiszemitizmus otthonaként emlegetett német főváros szívének megdobbanása.

Azt sem tudja az ember, melyiket csodálja előbb? Azt-e, hogy a nehéz, fárasztó nagy uton, a reménytelen jövőbe, feleség, gyermek mind mint hű osztályos kíséri a magával jötehetetlen férjet és apát? Avagy azt-e, hogy mikor a családfő beleindul a nagy bizonytalanságba, kenyér- és haza-keresésbe, akkor sem hagyja magukra azokat, kik hozzá legközelebb állanak.

De mily csodát művel a németek metropolisa is! Ahonnan csak bizonyos »szégyenfolt«-nak, »beteges Yinövés«-nek és sok mindenfélenek elnevezett mo

Ő felsége a «cerel»t s kegyteljes meghajtással vonult vissza terneibe.

Audientia végeztével Szögyény miniszter r. Perls főrabbihoz lépve, kezét fogott vele s eszavakat mondá: «Gyönyörrel hallgattam szép beszédét, ön küldöinek dicsőre valóik, szívből üdvözlöm főrabbi urat.»

A később beállott zuhogó eső daczára meglátogatta Ő felsége a délután folyamán a közintézeteket s miután este felé az esőzés megszűnt, a zsidó templom kívül-belül illuminálva, tündéri fényben uszott. Óriási közönség gyűlt ott egybe várva ő felségét, kinek a programm szerint azt meg kellett volna tekinteni. Ámde . . . azaz nem, minek is mondjuk, kinek sugalmazása folytán maradt el a zsidóságnak szánt magas és ritka kitüntetés, elég, hogy 4 órai várakozás után a főkapitány értesünkre adta, hogy a kiázott és gödrössé vált ut folytán a felség visszavonult. Az ulvari ebédhez szinte nem érkezett meghívás felekezetiünk egy tagjához sem.

Esti 10 órára kedélyes bankettre gyűlt össze a község színe-java, valamint a vendégeink. Főrabbinck által a felséges királyra mondott felköszöntő után dr. Löwy alelnök lendületes beszéddel üdvözölte a megjelent képviselőket és rabbikot, azokat a közös ügy további együttes munkálásra buzdítva. Megindult erre a beszédár pezsgős palackok durrogása mellett s a szellemszikrák csak úgy gyultak fel egymás után, mint a tüzet fogott kéve, mely rendre-rendre támadja meg a guzsba kötött szálakat, szállt a beszéd szájról-szájra s jelesnél jelesebb felköszöntőkben méltatták a nap eseményeit, az ügy előmozdítóit és munkásait; itták a zsidó hitélet fejlődése, a

szervezési munka sikerére, a vallás recipiálása reményére; szóval igazán kedélyes és lelket meggyönyörködtető est volt az, mely a lefolyt nagy napnak méltó befejezésekép, egy szebb jövőnek, az állapotok jobbra fordulásának édes reményével töltötte el a kebleket.

A Lajtántúlról.

A monarchia másik felében tisztul a szemhatár. A fordulat, melynek bekövetkeztét a lábrakapott és túltengő antisemitizmus csak siettetette, beállott.

Két jelenségben látjuk megnyilatkozását a szebb jövőnek és súlyos vereségét az állam- és társadalomrontó iránynak, mely gyűlölségből táplálkozik. És találva van mind a két bomlasztó elem: az mely a törvényhozók között féktelenkedik, és az, mely a társadalom alsóbb rétegeiben hinti el áldatlan munkája magvait.

Ezért, bár nem vagyunk közvetlen érdekelve, nekünk is, a felekezeti sajtónak, van okunk örömmel üdvözölni egyrészt Taaffe gróf lépését, másrészt az alsó ausztriai helytartóságát. Azt, mert utat nyitott a liberális elemnek, hogy elveit a kormánytöbbséggel érvényesítse; ezt mert a bécsi iparszövetség-egyletet, az antisemitizmusnak e melegágyát, a Schneiderek e teremtményét és a Lichtenstein hercegek támaszát átadta megérdemelt sorsának, a föloszlásnak.

Nem zavarja a helyzet jobbrafordulását az a csekélyke disszonancia, amit a »zöld és fekete herceg« — miként a N. Fr. Pr. bécsi spaziergängerje, a szűzbeszélő

galmakról szoktak hirt adni, ott munkás kézzel dolgozik a részvét, testvérek és felebarátok kelnek versenyre, el nem ernyedve, csüggedtelenül fárad a társadalom, hogy a kitaszítottak legalább a pillanat kétségbeesésében — találjanak emberekre. És ezernyi ezer földönfutó látása, nyomorának szemlélése ott a Stöckerek honában még nem teremtetett olyan Csatárt, minő ezt a mi áldott hazánkat még a híreől is alig ismert nyomorúságtól akarja megmenteni!

Az emberszeretet apostola nálunk egy kis városban szólal meg és a komáromi reform. püspök Pap Gábor egyedül áll a magyar társadalomban. Az ő páratlan szerénysége nem engedte meg, hogy azt a szót, melynek országot-világot be kellene járnia, egy kis város határain túl intézze. De azért elhatott az mesze rónakon keresztül, bérceken át.

A külföldi napi sajtó elismeréssel vett róla tudomást s külföldi felekezeti lapjaink közül Pap Gábor felhívását a magdeburgi Wochenschrift vezéreziknek, a berlini J. Presse pedig más előkelő helyen közli meleg méltatással.

Ámde idehaza »rókák, apró rókák tünedeztek fel az úr szőlőjében.« Magában a püspök úr rezidenciájában is megszólalt a türelmetlenség és az egyébkor

mélyen alvó, de most kilobbanlott hazafiság álarcza alatt hadat izen az emberszeretnek. És Nagyváradon hasonló mód hirdetik a »kereszt-tövében fakadó« felebaráti szeretetet, meg nem gondolva azt, hogy a földönfutók jaja közé ezrével vegyül a latin és slav szertartású katolikusok (uniták) fájdalmas panasza.

Persze az urak hírlapírói tisztükben sem látnak semmit. Nem olvassák a »Kreuzzeitung« alarm-hireit; nem veszik tudomásul, hogy a zsidóbarátnak sehogyan sem mondható német császárvárosban, hol közvetlenül látják, kikből verődnek össze a földönfutók tömegei, úgy magyarázzák a »lupus est homo homini, non homo« mondását, hogy nyakra-főre rendezik az ünnepeket, melyek tizezreket jövedelmeznek a mostoha sorsu testvérek nyomorának enyhítésére. Nem tudják, hogy a Filharmonia f. hó 18-iki nagy arányu nyáréji ünnepét 21-ikén matinee követte és 25-ikén Berlin hársai alatt bazárt rendeztek.

Ők bizonyára »hamis prófétáknak« deklarálják azokat a kitűnőségeket is, kik Pap Gábor komáromi ref. püspöknek és Hock Jánosnak mintegy viszhangjait képező autografokkal szolgáltak a berlini filharmonia ünnepélyének tombolájához.

Pedig az orosz önkényről itt olyan emberek mondtak

ifjabb Schvarzenberg és a szabókon megakadó Lichtenstein hercegeket elnevezte — színvallása okozott. A schwarzenbergi zsöngé zöldvoltát, mely Lichtenstein örökéből és előkészítő iskolájában fakadt, nyomban fölismerte a liberalis sajtó, Lichtenstein hercegnek pedig megfelelt a kis Bloch rabbi, Kolomea képviselője.

Taaffe gróf különben f. hó 17-én, a budget-vita második napján tette meg a nagy elhatározó lépést, mely új fázist jelent nem csak a politikában, hanem az oszt-rák zsidók életében is.

A beszéd csak rövid volt, de midőn a trónbeszéd szellemében nyugodt tanácskozássokra és a tárgyilagos munkásság terén üdvös egyetértésre utalt, akkor alighanem célzott az antiszemitizmus dagályára is. Beszédének minket érdeklő legjelentékenyebb része egyébiránt az, hogy »a liberalis pártnak segítségével a kormányra nézve nagy mértékben kívánatos.«

Taaffe grófnak e kijelentése: a kormánynak nyilvánvalóvá lett szakítása a retrograd iránynyal, az antiszemitákkal és klerikalissokkal, melylyel eddigi többségét alkotta és amelynek szövetsége a kormánnyal lehetővé tette az antiszemitizmus fölbujánzását a parlamentben és társadalomban. A liberális irányhoz, azon irányhoz, való közeledés, melylyel a retrograd elemek elkecseregett harcot folytattak évek óta, s amelylyel a kormány 12 éven át maga is küzdelmet folytatott — pedig azt jelenti, hogy ütött a szélső gyűlölködő elemek végőrája, mert a liberalizmus friss, szelleme el fogja nyomni a sötét, ősi gyászvitákat.

Az ifjú Schwarzenberg hg. közvetlen utána beszélt. Nagy merészséggel fejtegette, hogy alapjában véve egészen ellentétes nézetet vall a liberalissokkal. Főbb elvei a felekezeti iskola és a keresztény világnézet, vagyis szorosabban az, amit a keresztény világnézet neve alatt szokás emlegetni. Ha fölgondoljuk azt, hogy Lichtenstein

hg. ugyanezen alapon indult, mielőtt nyíltan szint vallott volna, hát egygyel több, minket is érdeklő alak létezését kell konstataálnunk.

Erre következett azon melegében a Lichtenstein hg. harci riadója, melyben sok komikummal adta a socialpolitikust és azt is felfedezte, hogy ő antiszemita, még pedig az eredetibb fajtájából. Az antiszemitizmust — ez rejlik vallomásában — ő arra akarja felhasználni, hogy a szocialis mozgalom irányát elterelje a holt tőke, a latifundiumok és holt kéz kiaknázásától; mintha bizony nem éppen a latifundiumok semmisítenék meg a kisbirtokot, mintha nem a hitbizományok holtvolta zárná ki a kisbirtokok képződését és mintha nem az tenné a földbirtokot, mely nem szaporodhat, bizonyos korlátolt számú ember kiváltságává. A fekete prínz egyébiránt olyan socialpolitikust, aki a bérküzdelmet pusztán külsőségek tartja s a fősulyt a kisipárosnak az üzlettulajdonosokkal szemben való viszonyára fekteti. Neki az ingó vagyon nyilvántartásához is telekkönyvek kellenének, melyekbe minden értékpapirtulajdonos tartoznék mozgó tőkéjét nevére vezetettvén, adatokkal szolgálni az antiszemita csöcseléknek, hogy hol és mit tudjon keresni.

Mindezek után pedig bemutatkozik Lichtenstein hg. hogy ő antiszemita, de háta vallásáért és fajaért, szerinte, nem bánt a bécsi nép sen'it, az mindössze csak az elviselhetetlen gazdasági nyomás ellen szervezkedik kötelességtudásból. Ő a gazdasági törvényhozás incorrectségében nem is tartja hibásoknak a zsidókat, de azt véli, hogy olyan országban, hol sok a zsidó, ott, míg a mostani törvények érvényben vannak, e népfajnak tagjai a spekulációra vonatkozó természeti adományaik, gazdasági és nemzetiségi solidaritásuknál fogva, a termelő nép kiaknázásában valamennyi keresztény versenytársukat hamar el fogják nyomni. Ez Ausztriában és különösen Bécsben szerinte már meg is történt. Keresztény bankárjuk már nincs is. A börzén, a bankokban, vagy a nagy kereske-

lesújtó véleményyl, kiknek szava nem szokott csak úgy nyomtalanul elhangzani, de belevésődik mélyen, mindazok lelkébe, kiknél *othou* van az egyisten szeretete.

Lássuk csak ezeket a »hamis prófétákat« »vajjon istentől vagynak-e?»

Sybel Henrik a porosz állami levéltár igazgatója ezt írta:

»Aki erőszakot gyakorol, erőszakkal vész el.«

Bergmann tanár kézírata ez:

«Mene-mene tekel upharsin»

Ihering Rudolf mondása a következő:

«Vad népek embertelenségét elnézzük; ha olyan nép kormánya teszi ezt, mely a kulturnépek közt szeretne szerepelni, ez azt bizonyítja véle, hogy a nép, melynél elkövethetők, nem tart számat a kulturnép nevére. A zsidóknak Oroszországból való kiűzése egy sorban áll a »közigazgatási uton« történő szibériai száműzéssel.»

Momisen tanár ezt mondja:

«Oroszország az igazi antiszemita tükör, ha német társaik abban szemlélik magukat, ezt mint bűnrészesek tehetik.»

Virchow tanár autográfja így szól:

»Senki se feledje Németországban, hogy az oroszországi és korfui zsidóüldözések legujabb, de valószínűleg nem utolsó kiforrásai azon mozgalomnak, melyet a németországi antiszemitizmus idézett elő.«

Billroth tanár axiomája ez:

»Az együttérzés egyik leghatalmasabb támasza annak a remekműnek, a melynek a neve: emberi társadalom.«

Falb, az idő-próféta ez uttal ilyen kritikus dolgot ír:

»Ökrök útján böles hírnévre vergődhetsz,
Torna útján erőre is szert tehetsz,
Koponyád megtágul, erőd, izmod dagad:
De a kebled, kebled — kebeled sivatag!«

Baumbach, a német képviselőház ale'nöke szerint:

»Magasan van az ég, s messze van a czár
De az emberiség, baj ha van, közel vár.
Vigasztal szeretve, bele soh' se fárad,
A nyelvén úgy beszél: megérti a bánat.«

Azt mondja Werner, a berlini egyetem rektora:

»Egygyel vagy az életnek adása:
Cselekedj, vagy tőrj nyugodtan.

Ha üllő vagy, békén tartsd a vállad,
Ha kalapács, sujts le nyomban.«

delem forgalmában számottevő keresztény befolyás híján volnának. A konfektios üzletek mind a zsidóké, a nagy iparban nincs keresztény befolyás és nemsokára oda-lyukadnak ki, hogy a legfontosabb és legjövendősebb üzletágakból az utolsó keresztény cégek is kipusztulnak.

A herczegnek ezt a mély társadalmi filosofiáját nevetéssel fogadták, és a N. Fr. Pr. spaziergängerje elcsipkelődik rajta, hogy az előtt az volt a baj, hogy a zsidók ócska nadrágokkal kereskedtek, Lichtenstein herczegnek most már az sincs ingyére, hogy újjakkal kereskednek, úgy, hogy az antiszemitizmus egyéb jogokon kívül a zsidóktól az általános állampolgári nadrágokat is szeretné megvonni. A hercegi nadrágreformner végül szárnyai alá fogadta az antiszemitizmust azon vélemény-nyel szemben, hogy az a század szégyenfoltja volna. Szerinte akkor a statisztika is a század szégyenfoltja. Ebből azt következteti a bécsi spaziergänger tréfásan, hogy a statisztika tehát az antiszemitizmus anyja volna, az oroszok és cserfiorák midőn a zsidókat elzavarják és üldözik, csak buzgón statistikuskodnak és ha azonfelül vagy-nyonukból is kifosztják őket, hát akkor csak statisztikai díjat szednek.

A statisztikus herczeg adataira vonatkozólag dr. Bloch rabbi a f. hó 22-iki gyűlésen válaszával is szolgált. A konfektios üzletekből kipusztuló kereszténységet — így szólt — csak az fájlalja, akinek a zsidó szabók fájdalmas emlékeit képezik, de olyan keresztény cégek előtt, mint Thonet, Haas és Wahlin zavartalan ballag tovább. A zsidó banküzletek közül egyedül a Thosset-féle játszik szerepet, olyan bankházakat, minő a Dutschka, Hutterstrasser és Schannitzer, Lichtenstein hg. nem is ismer. A (bécsi) börze elnöke és alelnöke igen derék keresztény emberek; tehát annak bűneiben zsidók és keresztények egyaránt részesek. Mielőtt a hg. azt álli-

totta, hogy a börzén és a bankokban nincs számottevő befolyásuk, legalább fordult volna a bécsi bank- és hitelintézetek hivatalos névtárához. Az osztrák-magyar banknak bizonyára számottevő befolyása van a börzére és banküzletekre. A kormányzó, az alkormányzó, a 10 vezértanácsos és 6 igazgató keresztény és részben nemes ember. Csak az igazgatóságban ül 3 zsidó, kiknek, hogy milyen befolyásuk van az osztr. magyar bankban, kitűnik abból a tényből, hogy az intézetnél egyetlen olyan hivatalnokot sem alkalmaznak, aki nem mutatja be kereszt-levélét. A bécsi bankegyletben Schenk R. lovag az elnök, és Amadei gróf, Liebig br., Rakovitz és más nemesek mellett ott van az egyetlen Jolly dr. az adminisztrációban. A censorok tisztét, melyre Lichtenstein hg. olyan nagy súlyt fektet, három keresztény ügyvéd tölti be. A földhitelintézet élén Bezechny br. áll, ki bizonyára nem zsidó. A többi igazgatósági tagok egytől-egyig nemesek. A központi földhitelintézetben az elnök Thurn Taxis hg, alelnök Montecuccoli birodalmi gróf; az igazgatóságban van egy herczeg, 2 gróf, 2 lovag és 1 zsidó. A hitelintézetben 13, nagyrészt arisztokrata keresztény az intéző és 3 zsidó. Az általános letéti banknál az elnök Kinsky gr., az igazgatóságban 4 keresztény és 1 zsidó tag van. Az escompte-társulatban az elnökségben 3 keresztény, az igazgatóságban 8 keresztény és 1 zsidónak van helye. A jelzálog-bankban az elnök és a vezérigazgató keresztény. A bécsi escompte-bankban az elnök, a felügyelőtanácsosok és a vezérigazgatók keresztények. Hasonló a viszony az Uniobankban — elnök Dubsky gr. — az általános for-galmi bankban — elnök Hårdtl br., az urak házának tagja — és a többi kisebb és nagyobb bankokban, az ipari vállalatoknál, a magán vasutaknál, a biztosító társulatoknál olyan nagy arisztokrata nevekkel találkozunk, mint Rohan és Lobkovitz — de zsidóval csak elenyé-sző számban.

Nagy csapása az osztrák antiszemitizmusnak az iparszövetségi gyűlés feloszlata, amelyre vonatkozó alsó ausztriai helytartósági 3623. számú végzést a jelenlegi elnöknek Fenzlnek f. hó 19-én kézbesítették. — Ez az egylet, mely a mostani képviselőválasztások alkalmá-val, a keresztény-szocialis antiszemitizmus érdekében rop-pant erőfeszítést fejtett ki, 1868-ban alakult az ipari ér-dekek fejlesztésére, de a nyolczvanas években a terro-ristikus antisemita agitációk főtényezőjévé és a hírhedt Schneider és társai reactionarius politikai céljainak esz-közüvé aljasodott. Történetéből kitűnik, hogy eredeti céljaitól eltért és a szabadság minden alapelvének ellen-ségévé, s a bécsi iparosok között a felekezeti gyűlölség apostolává vált. — Legjelentékenyebb szerepet 1881-ben játszott az első iparszövetség-gyűlés egybehívásakor, mi-kor az iparendély megadásához a képesítést követelte. Ekkor választották jegyzőjévé Schneidert az antisemita képviselő-mechanikust és ennek szereplésével együtt indultak meg azon törekvések, melyek klerikális és reakzionarius tendenciákkal megmételtyezték a bécsi iparosokat. Schneider káros befolyása az 1882-iki és 1884-iki iparszövetségi gyűléseken mindinkább érvé-nyesült és az utóbbi gyűlésen elnökölő Mathies közsé-g-tanácsos a liberalis pártra szórt piszkolódásoknak és fe-

Jordán az agg költő, szokása szerint, ily erőteljes kifejezésekkel él:

»Összeférők, irgalmasok legyetek,
Ám a részvét ne legyen szabad.
Dühödt »gild«-je zelotáknak veletek
Küzde harcban ha összeakad;
Mérges kigyó, veszet kutya
Nem szolgál rá szánalomra.

Roblfs Gerhard ezt mondja:

»A legnagyobb ellenmondások közé tartozik az a tény, hogy a szeretet vallásának daczára, milliók táplálják a gyűlölséget és minden erejüket arra szán-ják, hogy ki tudják elégiteni.«

És igazat mond Geszner Teresina, a berlini drá-mai művésznök-e kitűnősege is:

»Gondolkozzál minden cselekvésed előtt, csak akkor ne — ha jót teszel.«

A helyzetet különben legjobban jellemzi Meyerheim képe. Oroszlánpárt ábrázol ez, mely egy bárányt szagat szét. Az van alája írva, találó keserű gunynyal:

»Szeresd feleharátodat.

No hát szeresd!

Háber Samu.

lekezeti izgatásoknak alig tudta útját vágni. Ilyen viszonyok között az iparszövetség-gyűlés, melynek a 80-as évek elején még Bécsnek majd minden ipartestülete tagja volt, mindinkább süllyedt, egyre süllyedt és 1887-ben az ipartestületi előjárók tömegesen léptek ki kötelekeiből. — De a vidéken még mindig nagy tekintélye volt, mert a bécsi helyi viszonyokkal nem ismerőseket megtevésztette a régi jó név.

A reactionarius elemek túlkapása miatt elnökei egymásután leköszöntek, miglen Mayer, a mariahilfi antiszemita községtanácsos került az élére, hanem a Schneiderrel történt összekocczanás folytán ez is csakhamar háttal fordított neki. Azóta Fenzl a szabóparosok elnöke állott az élén, s ez hívta össze a negyedik iparszövetség-gyűlést, melyre egyetlen liberalis képviselőt sem hívtak meg, ellenben minden klerikalist és antiszemitát, de sőt Stöckert is.

A feloszlathoz az első közvetlen okot az szolgáltatta, hogy tavaly számos előjárója a helytartóságnál panaszt emelt amiatt, hogy az elnökség megszegte az alapszabályok intézkedéseit és politikai agitációk terére lépett. Ezt a panaszlók avval motiválták, hogy a harmadik iparszövetkezeti-gyűlés jegyzőkönyve tele van a reichsrathi választásokra vonatkozó dolgokkal, a liberalismus és a liberalis bürokrácia gyalázásával, de sőt egy »csatakiáltás a következő reichsrathi választásokra« cz. felhívás is meg van abban állapítva.

Tavaly az uralkodó elé akartak járulni, hogy támogassa a szövetséget céljait. Ezen mozgalom élén Schneider állt, de a bizottságot, mely az 1400 forintos felíratot Schneider vezérlete alatt át akarta nyújtani, az uralkodó nem fogadta el.

Vagy két hete tartotta a szövetséget utolsó gyűlését, melyen Lichtenstein hg. elnökölt s ünnepélyesen megígérte, hogy a szövetséget ügyét a reichsrathban protegalni fogja.

Lichtenstein hg. azonban aligha tehet eleget ünnepélyes ígértenek, mert az alsó ausztriai helytartóság az iparszövetkezeti gyűlést, tekintettel az 1883. ipartörvény rendelkezéseire, melyekhez ez nem alkalmazkodott, tekintettel továbbá azon körülményre, hogy politikai jellegének hiánya daczára az 1891-iki reichsrathi választásokban való állás foglalásával, a saját alapszabályilag körülírt hatáskörét átlépte, betiltja és az egylettől a továbbműködés jogát azonnal megvonja.

Az egyletnek ezentúl — mint az idén tette — ennélfogva aligha lesz módjában tagjait felhívni, hogy olyan képviselőket válasszanak, akik ennek a fajgyűlölettel, társadalomrontó ideálal túlságosan is saturált egyletnek programját vallják.

A reichsrath f. hó 24-iki gyűlésen Cosonini gróf, a neves pártvezér is igen érdekesen nyilatkozott az antiszemizmusról. Beszédének vonatkozó része im ez:

»Nekem, ki magam is minden izemben áriai vagyok, ki katonatiszt létemre megszoktam, hogy azt, mi szabad, s mi nem, mi tisztességes s mi tisztességtelen, a legszigorubb mértékkel mérjem (igen helyes! balról) nekem, ki semmiféle összeköttetésben nem állok pénzüntézetek vezetőségeivel, avagy keresetre dolgozó vállalkozásokkal, kit a bécsi sajtó, amint ezt a ház bizonyítani fogja, éppenséggel nem kaptatott el — megfogják az urak engedni, hogy az ítélet, melyet itt kurtán nyilvánítani fogok bizonyára elfogulatlan, hogy annak

őszintesége legkevésbé sem vonható kétségbe. Mint igaz hive alkotmányunknak, mely a birodalomban minden felekezeti társulásnak, minden népfajnak a legteljesebb egyenjoguságot biztosítja, mint hű fia Auszriának, melyet másként nem is képzelhetek, mint a legszélesebb értelemben vett türelemnek oltalmát és ott-honát (tetszés balról) és végül mindenekfölött mint jó keresztény, kire nézve a legelső helyen álló parancs az, mely így hangzik: szeresd felebarátodat mint tenmagadat (tetszés balról): — kell hogy azon tendenciákat, melyekkel (Schneider) beszéde telve volt, a leghatározottabban megbélyegezzem és elítéljem.

Hogy Schneidert az előző ülésen Taaffe gróf alaposan megdolgozta, Chlumetzky elnököl rendre utasította, az egyesült ellenzék meg plane avval tüntetett ellene, hogy testületileg kivonult a teremből, mikor Schneider azt állította, hogy a zsidók (a liberalis ellenzékét értette) azért támogatják Taaffet, hogy megszabaduljanak tőle: — mindez arra birta Luegert a f. hó 24-iki gyűlésen, hogy ujjakkordokat üssön meg. Ezek az akkordok pedig nem egyebek, mint izgatás Magyarországra ellen, hol »a szabadkőművesek és zsidók keveréke az ő nagy befolyásukkal Auszriát, s a németek barátait és hiveit a legmértéktelenebb boszuvágygyal nyomják el.«

Lueger eme mondásárami magyar zsidók büszkének lehetünk, s ha tudjuk is, hogy a »legmértéktelenebb boszuvágygyal« nem nyomjuk és nem nyomhatjuk senki érdekeit, de mindenesetre azon igyekezünk, hogy Magyarország érdekeinek védelmezésében a mennyire tőlünk telik, kivegyük a magunk részét.

A Mózes-monda a zsidó irodalomban.

Írta: Dr. Venetianer Lajos.

(Folytatás.)

Mózes tovább nevelkedett Thermutis gyöngéd gondozása mellett, deli ifjúvá nőtt fel s a földi nagyság legfőbb magaslatán állott. De Mózes ismerte származását s égi küldetését Jochébed tudósításai folytán, azért nem törődve magas állásával, valódi szüleihez, népéhez vonzódott. Naponta kijárt Sosenbe rokonait meglátogatni, kiknek életmódja s vallásos meggyőződése mélyen hatott Mózesre s keblében fölháborodott az igazságosság érzete, midőn látta, mennyire sujtatik egy igaz vallásos, tiszta, mocsoktalan nép, a bálványimádás s bűn mélyébe süllyedt Egyiptomiak által. Izraelen segíteni akart. Minden befolyását érvényesítve, kieszközölte Pharaónál, hogy minden héten egy napon, a szombat napján pihenhetett a nép. Ezen könnyítés daczára is sulyosan nehezedett Izrael vállaira a munka terhe. Az egyiptomi felvigyázók kegyetlenül bántak a néppel, hatalmuk tudatával még a családi szentélybe is behatoltak. Történt egyszer, hogy egy felvigyázónak megtetszett egy héber munkás szép felesége; a férjet korbáccsal kergette ki házából s nejét elrabolta; hogy birtokában megtarthassa a nőt, a férj halálát kívánta

s ezért kegyetlenül kizárta munkája közben. E kizárás közepette megjelent Mózes s megtudva a sanyargatásokat, isteni ihlettség szállta meg, felemelte büntető karját s megölte az egyiptomit. Tettének következményeire gondolva, figyelmeztette a jelenlevő hébereket, hogy titokban tartsák a látottakat s Mózes nyugodtan tért vissza a királyi palotába. — Másnap ezen esemény közbeszéd tárgya volt a hébereknél. Csakhamar megtudták Dathan és Ábrahám is, és hevesen vitatkoztak a felett, vajjon Mózes, vagy az egyiptomi részen van-e az igazság. A heves vita közben Dathan felemelé karját, hogy Ábrahámot megüsse. Ép akkor közeledett Mózes feléjük s jóakarólag figyelmeztette őket a testvériség s összetartásra. Ám a czivódó Dathan visszautasította a jóakaró szavakat, galád kifejezésekkel illette Mózes s feladással fenyegette. Szavait tett követte s Pharaó udvarán csakhamar megtudták az előbbi napon történeteket. Mózes elfogatott s halálra ítéltetett. Már letérdelt a vérpadra a kifent karddal tizszer sujtottak nyakára, de a kard lecsiklott anélkül, hogy csorbát ejtett volna, midőn Isten leküldte Michael angyalt, ki felvette a bakó alakját, holott ez pillanat alatt Mózes alakjává változott át s az angyal megölte a bakót, kit a jelenlevők Mózesnek tartottak. Mózes pedig elmenekült, anélkül hogy észrevették volna. — Azon időben háború ütött ki Aethiopia s a szomszéd államok közt. Kikanos, Aethiopia királya, ropant sereggel vonult ki országából s a főváros őrseit Bilcamra bízta. A király távolléte alatt Bileam lázadást szított s Kikanost trónvesztettnek nyilvánították ki. A várost megerősítették; két oldalról magasra emelték a falakat, a harmadik oldalon a Nilus vize számára mély árkokat ástak, a negyedik oldalra pedig Bileam számtalan veszélyes kigyót varázsolta. — A jogszerű király csakhamar győzedelmesen tért vissza a háborúból, s miután a város kapuin nem nyert bebocsátást, saját fővárosát ostromolta. — Mózes, menekülve Egyiptomból, az Aethiopiaiak táborába érkezett, ott menhelyet keresendő, nemes alkata, fenséges magatartása s hatalmas ereje megkedveltette őt a király előtt s Kikanos tanácsosává, majd pedig vezérré választotta Mózes. A főváros ostroma 9 évig tartott, mely idő alatt Kikanos megbetegedett s rövid szenvedés után meghalt. Utána Mózes kiáltották ki királynak s az özvegy királynét feleségül adták hozzá. Mózes ekkor 27 éves volt. Megválasztatása 7-ik napján beszédet tartott a sereghez, melyben kimutatva az eddigi ostromlási mód hasznavehetetlenségeit, kiadta a szigorú parancsot, hogy a harcosok széledjenek el a közeli erdőkbe s három nap múlva visszatérve, mindenki fiatal golyákat hozzon magával. A paracsnak engedelmeskedtek s már két nap múltán a tábor telve volt kerepelő golyákkal. Most Mózes riadót fúvatott s a sereg a város azon oldalára vonult, hol a mérges kigyók tanyáztak. Itt megérkezve, Mózes jelt adott, a katonák szabadon bocsájtották a golyákat, melyek a kigyókra repültek s a kiehezett

golyák egytől-egyig felfalták a veszedelmes állatokat. Ily módon megszabadulván az út, a sereg Mózes vezetésével mellett diadalkiáltásokkal vonult a városba, ho iszonyú öldöklést vittek végbe. — Mózes 40 évig uralkodott Aethiopia fölött s az ország határát egészen Mesopotamiáig terjesztette ki. Úgy személyével, mint uralkodásával meg volt elégedve mindenki, csak felesége nem: fiát akarta megkoronáztatni. Ezért áskálódott Mózes ellen, bepanaszolta az ország nagyjai előtt, hogy, férje nem imádja Aethiopia isteneit, sőt utálja azokat más hiten van ő, más Istent imád. Rövid idő múlva népgyűlést hívtak egybe, melyen elhatározták, hogy megkérlik Mózes, hogy a jogos utód javára mondjon le a trónról. Mózes helyt engedett a kérésnek s még aznap nagy tiszteletnyilvánítás közepette elhagyta az országot. — Mózes, még mindig félve az Egyiptomiaktól a pusztán keresztül Midjánba vándorolt, hol megérkezve egy kutnál megpihent. Nyugalmát a közelgő pásztorok zaja zavarta meg. Majd Jethro leányai is eljöttek, kikkel a pásztorok czivódni kezdtek. Mózes a leányok pártjára állott, elkergette a pásztorokat s megittatta Jethro juhait. A leányok halálból meghívták a vándort atyjuk vendégszerető házába. Mózes szíves fogadtatást remélt; ámde Jethro, midőn megtudta, hogy Mózes egyiptomi szökevény, börtönbe vetette őt s eledelül csak vizet s kenyeret rendelt számára. De Czipóra, kinek szíve szerelmenre lobbant Mózes iránt, sajnálkozott felette és titokban ellátta őt a legjobb táplálékkal. Mózes a fogságot részint imádkozással töltötte el, részint pedig a titokban ellátogató Czipórát tanította igaz isten-ismeretre. — Nemes és szép volt Czipóra, kezéért a szomszéd fejedelmek versenyeztek. Azonban Jethro kijelentette, hogy csak annak adja leányát feleségül, ki a kertjében elültetett csodapálczát, melyen az Örökkévaló neve volt olvasható, önerejével ki tudja szakítani a földből. A hatalmas erejű kérők hiába törekedtek a pálcza birtokába jutni, mélyen gyökeredzett az a földben. Ekkor Czipóra figyelmezteté atyját Mózesre, kit rögtön előhívtak s a kertbe vezették. Mózes amint megpillantotta az Örökkévaló nevét, mély áhitattal kimondá azt s minden erőlködés nélkül kirántá helyéből az ültetvényt. Jethro csodálkozva tekintett Mózesre s mondá: »Valóban, hatalmas e férfiú; Isten választotta ő, övé legyen leányom.« Mózes elvette Czipórát feleségül s boldogan élt Jethro házában, kinek nyájait őrizte. —

(Folytatása következik.)

ARNSTEINER UR HÁZTÜZNÉZŐBEN.

Elbeszélés.

(5)

Irta: **KOMPERT LIPÓT.**

A Száli mamája éles szemű, de csöndes, hallgatag kedélyű asszony volt, aki békés mestersége közben ismerni tanulta a külső életet s mindazt, amit ez tarka barka össze-visszáságban utjába vetett, hangos szó

nélkül, de sok hajlandósággal a gondolkodásra és a benyomások megemésztésére. Már ez így folyt az ő mesterségéből, mert ha az ember nap nap után, reggtől fogva estig egyebet sem tesz, mint hogy halomba fosztja a tollesutakról a pihét, miközben ugyancsak ügyelnie kell arra, hogy egy-egy hangos szó támasztotta lég-áramlattal szét ne fujja a napi munkáját: akkor bizony hamarosan természetévé válik, hogy az élet minden napját, óráját pihének nézze, melyet mihely lefejt a csutakról oda tesz a többi közé, csöndesen, belsőleg megindultan ugyan, de külsőleg mindennemű föltűnés és igény nélkül.

A tollfosztó asszonynak ennél fogva, az ő természetéből kifolyólag, leányának szokatlan viselkedéséhez sem volt hozzászólása, ámbátor folyton azon járatta az esztét. Kis halom toll volt még előtte, valószínűleg, mielőtt szóhoz juthatott volna előbb avval kellett végeznie. Valahára végére járt a dolgának, fölállt. Félig-meddig magában, félig-meddig leányához szólt:

— No, én rajtam nem mulnék, hogy Arnsteiner ur még ma üljön a lakodalmát. Az ő tolla fikszumfertig.

Zsupsz! egyszerre oda lett az ősi szekrény minden varázsa és éppen akkor, mikor már Száli is elkészült annak a bizonyos szobának a rendbeszedésével és takarításával.

Mindazonáltal nyomban belecsöppent a valóságba testestül-lelkestül: nem is kellett azon valami sokat tűnődnie, hogy az ősi szekrény csak az ő saját szobácskájában terpeszkedik.

— Teremtő atyám, — szólt ijedten, — úgy elültem itt, mintha Winterfeld Lázár leánya volnék, a kinek semmi dolga sincs; nem is tudom én, hol jár az eszem.

A tollfosztó asszony okos szemével jó darabig csak nézte a leányt.

— Valami bajod van?

— Ugyan mi bajom lenne? kaczagott Száli túl, hangosan. — Hát olyan rossz színben vagyok?

— Vannak emberek — szólt a tollfosztó asszony szokásos böleselkedő modorában, anélkül, hogy a kerékvágásból kikökkent volna — akik jobban látnak a szájjal, mint mások két szemmel.

— Hát mit vettél rajtam észre, — tudakolta a leány könnyen kimagyarázható kíváncsisággal.

— Ismered az én példabeszédemet a hallgatásról — vélekedett a tollfosztó asszony makacskodva.

Száli szó nélkül elfordult anyjától, de mivel hogy mégis kellett valamit mondania, így szólt:

— Arnsteiner urral holnap belekapunk a nagy «d»-be; a nagy «b»-vel már elkészültem

— Én meg a neki szánt tollal — szólt az anya.

— Már hogy lehet-e két dolgot egy kalap alá venni, kérdezte Arnsteiner ur kis tanítványa szinte tullicizálva a hangját.

— Tudom én mit teszek! — szólt a tollfosztó asszony az ő nyugodt fürkésző módján — Te elkészültél a nagy «b»-vel, hát már most neki partit kelt csinálnia.

— Mama, te azt gondold . . .

— Én nem gondolok semmit — szólt az anya nyugodtan. — Az én kis ujjam azt jósolja nekem, hogy Arnsteiner urnak még «ebben» az évben «kell» partit csinálnia. Lett-is volna különben eszemben az ő számára fosztani tollat?

— Azt mondom én neked anyám, mégis nagy szerencse az, ha az ember gazdag.

— Miféle bolondokat beszélsz össze, — vágott közbe a tollfosztó asszony idegesen, egészen szokása ellenére. — Hát mi bajod volt neked ez életben? Volt-e csak egyszer is hogy éhen feküdtél le?

— Nem arra gondoltam, mama, de ha az ember gazdag. Arnsteiner tanár urat már két éves korában megfogadhatja tanítónak.

— Hát iszentanít az téged is! Hát nem mondá-e egyszer maga nekem, hogy te vagy neki a legjobb tanítványa s hogy olyan betűket vetsz, mint a schreib-lehrer?

— Hát ezt ő neked elmesélte? — szólt Száli s a futó szégyenpir a pillanattal elebb még valamennyire aggodalmas vonásokat arcáról eltörölte.

De nyomban, mintha csak az jutott volna eszébe, hogy milyen kevés joga van az örömteljes izgultságra, megtoldta a mondását:

— És mégsem tudtam, hogy egy urnak, aki egy nagy könyvet írt Fogarasi és nem Fagarasi volt a neve. Azt sem tudom, hova legyek szégyenletemben. Winterfeld Szidonia ily hibát bizonyára nem ejtett volna

— Hallod-e leányom — szólt a tollfosztó asszony olyan határozottsággal, minőt a csöndes, magába tért asszonynál még a saját leányának sem igen nyílt alkalma tapasztalni. — Te tudod: milyen nagyon megbűcsülöm én a te Arnsteiner uradat és milyen nagyot tartok felőle. De Winterfeld Szidoniáról mondjon bármit is, én csak a felét hiszem el! — Nem mintha hazug volna — uram teremtem úgy segítsen engem, ez még álmomban sem jut eszembe — hanem, ami Szidoniát illeti, egy hajtó fa ellen jövőendő boldogságomra mernék fogadni, abban bizony nagyon csalódik ő s vele az egész világ. Ő Winterfeld Lázárnak a leánya — és ez minden. De mikor került ki ebből a családból valami nemesebb. Pénz és megint pénz! Halottál-e már róluk olyasmit, ami valami különös okosságra, nagy észre vallana? — Én csak megmaradok amellett, hogy «a száárnak nem kell bársony nyereg»

(Folyt. köv.)

Előfizetési felhívás:

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **junius 15-én** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt —kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Vácikörút 23. sz.

Hazai hírek.

— *A fiumei királylátogatásról* már későn kaptuk a kimerítő tudósítást aboz, hogy azt egész terjedelmében közölhessük. Az ő felsége előtt f. hó 23-án tisztelegett 17 küldöttség közül a zsidó hitközségé a tizenegyedik volt. Közéje és a többi hitfelekezetek közé 5, szóval öt küldöttséget ékeltek, még pedig Fiume kormányzóját Zichy Ágost grófét a hivatalnoki karral, a m. k. tengeri batóságét, a Fiumében székelő idegen konzulokét, Fiume megye és Buccari városát, továbbá Fiume városát. Ebből kivülálglik az, hogy Fiumében a zsidók koránt sem fejtettek ki olyan munkát, mint Pécsen, hogy ő felsége magas kijelentése értelmében »a fennálló törvények oltalma alatt minden felekezetre nézve egyenjogú viszonyaikata virágjába hajtsák. A 8 tagú hitközségi küldöttség, melyben Mandolfo S. L., hitközségi elnök, Goldstein M. S. rabbi, Hoffmann H., dr. Sachs H., Rosenberg Felix, Neuberger Armin, Goldmann Jónás és Hartmann József vettek részt, 10 órakor járult ő felsége magas színe elé és Mandolfo hitközségi elnök a következő olasznyelvű üdvözlő beszédet mondotta:

»A fiumei zsidó hitközség abban a szérencsében részesedvén, hogy Felseged városunkat kegyelmesen meglátogatni méltóztatott, magas örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy Felsegeddel szemben legaláza-

tosabb bódolatát, valamint felséged szent személye és a legmagasabb királyi család iránt való rendületlen hűségének és ragaszkodásának megnyilatkozásként előterjessze. Az izr. hitközség legkegyelmesebb királyi felségedben jötevőjét, atyját és hitrokonai szabadságának és egyenlőségének fenntartóját üdvözli és ez okból felségedért, a dicsőséges uralkodóért legalázatosabb hitközsége a legfőbb lényhez intézi üdvözlését, hosszú éveket, boldogságot esdve számára leghűbb népeinek üdvére és boldogulására! Eviva, Eviva!

Ő felsége erre a következő olasz választ adta:

«Különös meglepéssel fogadom a hűséges ragaszkodás kifejezését, melyet ön ezen izraelita község nevében nyilvánított. Élénken érdeklődöm az önök viszonyai iránt, melyek, ha isten akarja, a vallásfelekezeteknek egyenjogúságot adó fennálló törvények szárnyai alatt mindjobban virágozni fognak.»

Ő felsége ezután olasz nyelven kérdezte a hitk. elnököktől, mekkora a hitközség és lélekszáma, mire ez azt válaszolta, hogy 100 tagja van s lélekszáma körülbelül 500. Majd Goldstein rabbihoz fordult a király és szintén olasz nyelven kérdezte: Mióta van ön Fiumében? — Kilencz éve — volt a felelet. — Szép templomuk van-e? — kérdezte ő felsége tovább. — Nem, felség, csak egy kis imabázunk van» válaszolt a rabbi. Erre ő felsége köszönt és a küldöttséget elbocsájtotta. — Az üdvözlő ebédre a zsidók közül, mint Pécsen, a zsidók képviselőiben **senki sem volt hivatalos.**

— **Magyarországi gyűjtések az orosz földönfutók javára.** Komáromban — a miről egy külföldi lap utján kell tudomást szereznünk! — a nemes lelkű komáromi ref. püspök felhívásának kapesán dr. Schmitzer Armin főrabbi a templomban ünnepi szónoklatot tartott, melyben ismert ékesszólásával méltatta Pap Gábor humanus eljárását és arra buzdított nagy lendülettel, hogy a felhívás szavát annál készségesebben kövessék, mert leginkább hitrokonaink azok a földönfutók, kik a jó szívre apellálni kénytelenek. — B.-Gyarmatról írják nekünk, hogy ott f. hó 11-én Elfer Ede elnöklete alatt segélybizottság alakult, mely hamarosan 500 frtot gyűjtött. Ez összeget a Chevra Kadisa felajánlotta a segélye és az ifjusági egyesület körében folyó gyűjtések tetemesen gyarapítják. — Dr. Falk Miksa, kinek lapunk 20. számában közölt terve a segélyactio szervezésére vonatkozólag majd minden ízében megvalósult s a ki lapja, a P. L. utján szün-

telenül fárad a nemes ügy érdekében, a lapja utján eszközölt legnagyobb gyűjtésnek, melyet Magyarország most az orosz zsidók javára felmutathat, f. hó 23-ikáig befolyt részét 4295 frt 56 krt — miután a magyarországi központi segélybizottság megalakult, — annak pénztárnokához, Hatvani Deutsch Bernáthoz (kihez a vidéki gyűjtések eredményei is küldendők) már eljuttatta. A P. Ll. és annak hirneves szerkesztője e gyűjtésével is kiérdemelte a nagy közönség méltó elismerését és haláját.

— Segélyalbum a muszka zsidók javára

Több jeles író egy gyönyörű albumot állít össze, melyet már nem sokára közrebocsátanak és melynek jóvedelmét az üldözött orosz zsidók javára szánták.

— Ullmann Károly Pálban, kit ma délután tesznek sirba, övéin kívül, senki sem veszített annyit, mint a nagyszámu szegény tanuló, kik nála mindig atyai támogatásra, segítségre találtak. Sok szép tulajdonnal, erénnyel ékeskedett, de tán egyik sem vált annyira becsületére, mint ritka jó szíve, fáradtságtól áldozattól vissza nem riadó emberszeretete. Akárhány szegény diákot ismerünk, kik elzüllöttek volna, ha Ullmann Károly Pál nem egy és nem két ízben, de állandóan segítségükre nem lett volna, segítségükre a legnagyobb szeretetreméltósággal és odaadással, hogy a kiket támogatott, minél kevesebbet érezzének a jött sulyából. Jó ember volt a szó legszebb értelmében. Aranytiszta jetlenie, párját ritkító, finom műveltsége (6 európai nyelven perfecte tudta magát kifejezni) kedves modora és rendkívüli műérzéke (mint zeneismerőét nagy művészek is kikérték tanácsát, ítéletét) a fővárosi társaság egyik legkedveltebb, legtiszteltebb alakja volt. A magyar szabadságharcban mint 17 éves diák a főhadnagyságig vitte, míg atyja, Ullmann Frigyes (erényi Ullmann Sándor, Lajos és Imre nagyatyja) mint »rebellis« nem egy ízben tette koczára életét a nemzeti ügyért, úgy hogy Világos után Törökországba kellett szöknie, hol 5 évig bujdosott. — Ullmann Károly Pál, ki évek sora óta igazgatója Europa egyik legtekintélyesebb és Magyarország első biztosító intézetének: az Első Magyar Általános biztosító társaságnak, 1853-ban, miután technikai tanulmányait Bécsben befejezte, mint irnok lépett az intézetbe, mely ma egyik legkiválóbb erejét, tényezőjét veszítette benne, mit annál sulyosabban érez, mert az elhunyt csak néhány napig volt beteg és még a múlt héten jó kedvvel és mitsem gyanítva végezte teendőit. Özveggyet és 3 kiskoru árvát hagyott hátra.

— **Haláleset.** Fájdalommal értesülünk, hogy Kohn Ambrus, a tudós lévai rabbi, fia, Kohn Mihály monori rabbi és lapunk dolgozótársánál tett látogatása alkalmából hirtelen meghalt és f. hó 25-én ott tetetett örök nyugalomra.

— **Eljegyzés.** Fischer M. Enoch Makó tudós főrabbiának leányát Rizát, eljegyezte Müller Miksa nagybecskereki fakereskedő. — Dr. Schönberg (Szécsi) Ferencz fővárosi ügyvéd és ismert novellista (lapunknak is kedvelt dolgozótársa) eljegyezte Tasler Kálmán nagybirtokos és többszörös háztulajdonos leányát.

— **Az országos rabaiképző intézet** a lefolyt héten 11 növendék tett alapvizsgát (első rabbi vizsga). A vizsgáló bizottságot a szeminárium felső tanfolyam tanárain (Bloch Mózes, dr. Kaufmann és dr. Bacheren) kívül dr. Kohn Sámuel pesti, dr. Klein nagybecskereki, dr. Rosenberg aradi, dr. Sidon verseczi rabbi és Oesterreicher P. E. óbudai rabbiülnök képezték. A vizsgálattevők egytől egyik igen szépen megfelelték az ujabban fokozott igényeknek is, sőt voltakik tudásokkal egyenesen bámulatra ragadták a vizsgáló rabbiakat. Különösen keltő vita ki a legnagyobb elismerésüket: Fischer Emil a makai, és Büchler Sándor a moóri rabbi fia. Az előbbi tehetségét akárhányszor megcsodálták az Egyenlőség olvasói is, mert Fischer Emil azonos Makai Emil'el, a ritka tehetségű fiatal poetával, ki gyönyörű költeményeivel gazdagította lapunkat, és ki legközelebb, a héber klasszikusokból egy új seriát nyit meg az Egyenlőségben.

— **Tanulmányut.** Dr. Halász Ignác, a székesfehérvári főreáliskola tudós tanára e napokban két havi tanulmányutra indult Skandinávia éjszaki részébe, hogy a lappok nyelvére vonatkozólag újabb buvárlatokat eszközöljön. Halász már két ízben járt a lappok földjén s ott nagyérdekű nyelvészeti kincseket gyűjtött. Ebbeli kiváló működéséért választotta meg őt három év előtt a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává.

— **Az országos tankönyv bíráló bizottságba** a közoktatásügyi miniszter Bein Károly, Marczali Henrik, Rudó Vilmos és Szerényi Hugó tanárokat is kinevezte.

— **A budapesti vigszinház-egyesület** felügyelő bizottságába Kornfeld Zsigmondot és Wabrmann Józsefet, a választmányba pedig Wabrmann Mórt és Fekete Józsefet szintén beválasztották.

— **Új könyv.** Lévai Dezső, lapunknak volt belmunkatársa, kinek szellemes c'beszélései a fővárosi és vidéki lapok hasábjain láttak napvilágot, egy kötet elbeszéléseire hirdet előfizetést, *Othón* címmel. A mű, melyhez Rákosi Viktor ur (Sipulusz) írta előszavát, ősszel jelenik meg Butler Jánosnál Szegzárdon. Ára 1 frt, Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Külföldi hírek.

= *Hirsch és Rothschild Alfonz bárók egy hamburgi tudósítás szerint az orosz zsidó kivándorlás vezetésére vonatkozó tervek megbeszélése végett Hamburgban időztek. Különösen a körül forgott tárgyalásnak anyaga, hogy mely városban át volna legcélszerűbb a földönfutók útját vezetni. De megállapodásra jutni nem tudtak. Ennek folytán mindketten Berlinbe utaztak, hogy az ottani központi bizottságot is belevonják a tanácskozásuk keretébe. Hamburgból, dr. Lappenberg rendőrfőnök azon ígéretével távoztak, hogy a mennyiben a kivándorlás útját arra vezetik, a hatóság kész a legelőzékenyebb támogatásra.*

— **A külföld az orosz földönfutókért.** Berlinben a Filharmonia egyesület f. hó 18-ikán impozáns ünnepélyt rendezett az orosz menekültek javára, mely a német birodalom legjobbjainak közreműködése mellett fényes eredménnyel járt. Németországi lapok úgy írják, hogy »tout Berlin« ott volt az ünnepélyen és az egyesület koncert termében ember ember hátán szorongott. Hogy az ez alkalommal rendezett autográf tombolához kik járultak, azt a lapunk más helyén közölt szemelvényekből is gyaníthatja az olvasó. De az emberszeretet szavát megszólaltatni és egyúttal jót tenni sietett a berlini művészvilág minden árnyalata; arcz képek, axiomák, kisebb vázlatok vagy képek özönével voltak, s ezek mellett a tudósok, írók, képviselők és a közéletnek majdnem minden szereplő alakja lerótt az ő obulusát. A concert este 8 órakor kezdődött dr. Reiman orgonajátékával, aki Mendelssohn Berthold A-dur sonatáját adta elő. Utána Gessner Terézina, Berlin egyik legünnepeltebb drámai művésznője frenetikus hatás mellett szavalta el Schmidt-Cabanis Richardnak ez alkalomra írt prólógját. Majd a berlini zenevilág kitűnőségeire került a sor. Krolow Ferencz, Grünfeld Henrik (a kolnidréval), Rothmül Miklós és Sembrich Marcella, a nálunk is feledhetlen művésznő zeneszámai következtek. A concertet Bauer Miksának epilógja zárta be Idsigson Anna kisasszony adta elő nagy bensőséggel. A zongorakiséretet Schlar József végezte. A közönség, mely még ezután is egyre szaporodott, széteszlott az egyesület kertjében, vagy fölvo nult a többi termekbe, ahol hűsítővel, virággal és az ilyen alkalmakkor szokásos apróságokkal apelláltak a jót tenni hajlandó szívre. Azután tánczraperdült, akinek arra való kedve volt. A terjedelmes program harmadik részét humoros előadások képezték, melyben Glöckner Pepi, Schmidt, Diglas urnók, továbbá Alexander, Meissner és Svoboda csupa »nomina sunt gloriosa« — mondja egy berlini napilap, vettek részt. — A bevétel 20.000 márka, vagyis 12.000 forint volt, melyből a kiadások csak alig pár száz forintot igényeltek. — Folyó hó 21-én a berlini Concerthausban is rendeztek hangversenyt, melyen Odilon Helén, Olitzki Róza és Conrad kisasszony, továbbá Ludwig Miksa, Mitterwurzer Frigyes, Oberhauser Rudolf, Alexander Richard, Gut hely Ferencz, Stahl, hírneves német művészek, Mendelssohn L. zeneigazgató. Hanff János zenevirtuóz és a »Harmonia« négyes vettek részt. E hangverseny is nagy összeget juttatott a szerencsétlenek javára. — Folyó hó 25-én ugyancsak Berlinben bazárt rendeztek, melyen a berlini színházak legkiválóbb művésznői nemcsak mint előadók szerepeltek, hanem szavala-

tokkal és énekelőadásaikkal is sok fényes márkát szereztek az üldözöttek számára. Nemes törekvésükben a legjelesebb berlini művészek és egy előkelő vendéglős is támogatta őket, ki az azon este befolyt egész bevételét a nemes célra ajánlotta fel. — Mindhárom mulatság jövedelmét felekezeti különbség nélkül osztják szét a földönfutók között.

— **A londoni chiefrabbit** f. hó 23-án iktattak be a Dukes-placei zsinagógában új hivatalában. Az ünnepélyes templomi actión résztvett s londoni lordmayor, lord Rothschild, a londoni zsidók színe java s az idegenből érkezett vendégek közül a szük szavu tudósítás csak Zadoc Kahnt, a párisi országos rabbit említi.

— **Dr. Jellinek Adolf**, a tudós bécsi hitszónok, mint olvasóink tudják, f. hó 27-ikén üli meg születésnapjának 70-ik évfordulóját. Ezen alkalomból mi már utolsó előtti számunkban közöltünk dr. Hoffman Emil tollából méltató cikket, melyet kiegészítenünk alig szükséges. Olvasóink a két tárczasorozathoz is, melyet a jubilans tollából közöltünk, azt hisszük, elég hű képet kaptak arról a sokoldalú tudásról, fennkölt gondolkodásról, nemes, tartalmas eszmékről, melyek Jellineknek legsajátosabb tulajdonai. Láthatták benne a hevülést a zsidó eszmékért, és megtanulhatták benne becsülni a magyarság egy igaz, rokonszenves tisztelőjét. — Mindeme nemes vonásai elismerésüül szolgál a pesti hitközség díszes üdvözlő felirata is, melyet dr. Goldziher Ignác titkár az ünnepelthez méltóan fogalmazott. És azt hisszük, dr. Jellinek Adolf ünneplésében, habár innen a távolból is, osztozik velünk olvasó közönségünk, midőn e helyütt leteesszük elismerésünk koszoruját. — Dr. Jellinek Adolf örömnapiját a bécsi cultus község nagy arányú ünnepélyekkel és alapítványokkal üli meg és Seitenstetteni I. számú imaházban ez alkalomból folyó hó 27-ikén d. e. 8 órakor ünnepélyes istentiszteletet rendez, melyre a meghívókat az előjáróság bocsájtotta ki.

— **Orosz diákok petíciója.** A Berlinben tanuló orosz zsidó diákok a központi bizottsághoz terjedelmesebb kérvényt intéztek, melyben sürgetik, hogy Palesztinában (különösen Galileában és a Jordán in nenső partján) valamint Syriában és Mesopotámiában orosz zsidó telepítésekre földet vásároljanak és ott zsidó parasztságot képezzenek ki.

— **Mi történjék a kiüldözött zsidókkal?** Ily című felhívást tesz közzé a »Times« folyó hó 15-iki száma, melyet az »üldözött zsidókat támogató egyesület« intézett az emberbarátokhoz. A felhívásnak kiváló jelentőséget az kölcsönöz, hogy az egyesület, mely közzétette, keresztény tagokból alakult, ennek daczára a palesztinai és törökországi zsidó kolonizációk keresztülvitele céljából fordul a közjótékonyasághoz. Levelében elmondja, hogy a számkivetetteknek új hazát akar szerezni, a múlt hónapban 50 kiüldözött férfit, asszonyt és gyermeket segélyezett és Palesztinában iparosokká képezteti ki őket, hogy a koloniák alapításában részt vehessenek. A zsidókat — úgy mondja — elég csak egyszer segélyezni, mert aztán elvergődnek maguk is, s ha sikerrel, akkor nemzeti erényeikhez híven, ők maguk is segélyezni fogják azokat, kik utánuk érkeznek.

— **A bécsi anti-antiszemita egyesület tagjai** egyre szaporodnak és az arisztokraczia legfelsőbb körei mellett a társadalmi kitűnőségekből toborzódnak. Számuk már ezer körül jár.

— **Zsidó várparancsnok.** Hinstin tábornokot miut Párisból jelentik, Verdun várának parancsnokává nevezték ki.

— **Egy érsek az antiszemitizmusról.** A bambergi új érsek, dr. Schenk üdvözlétére az ottani zsidó község is küldöttséget menesztett. Az ennek adott válaszában az érsek úgy nyilatkozott, hogy az antiszemitizmust, mint a legnagyobb mértékben keresztényietlent elítéli, bármily alakban, és bármily alapon nyilatkozzék is az meg. Az érsek megígérte, hogy üzeminek minden eszközzel útjába fog állani.

— **A »Jewis free shool«** ez londoni iskola felügyelő bizottsága most küldi szét évi jelentését. A munkásosztály gyermekei számára emelt ezen iskolákban 3400 mindkét nembeli gyermek nyert oktatást és számuk még nagyobb volna, ha a helyiségek nem bizonyulnának immár szűkeknek. Az évi kiadások 11,282 liver sterlinget vagyis körülbelül száznegyvenezer forintot vettek igénybe és részben adományokból, részben hagyományokból fedeztettek. Az angol kormány mintegy 40,000 forinttal járult az intézet költségeihez.

— **Orosz zsidók sorsa.** A »szent« birodalomból érkező újabb hírek annyira ellenkeznek egymással, hogy alig lehet rajtuk eligazodni. Ez áll különösen White küldetéséről, ki az argentiniai gyarmatosítási ügy lebonyolítására céljából időhaladék kérése s a viszonyok tanulmányozása végett járt Oroszországban. A »Journal de St. Petersbourg«, az orosz külügyminiszter organuma előkelő helyen tudatja, hogy a küldetéstől a legjobb eredmények várhatók, a Pol. Corr. pedig azt hirteli, hogy a Palesztinai (?) kitelepítések ügye, melyben White, az angol nagykövet (?) fáradozik, a képzelhető legnagyobb akadályokba ütközött. Evvel szemben a »Przegland Odessából« azt jelenti, hogy az ottani török konzul naponként körülbelül 100 Palesztinába vándorló földönfutó utlevelét láttamozza és kéthetenként 5—600 zsidó hagyja el a kikötőt. — Bessarábiából is mind Palesztina felé utaznak a vagyonosabb zsidók.

Egy másik tudósításában különben azt írja a lap, hogy White tapasztalata szerint csak az oroszok közt élő zsidók hajlandók a kivándorlásra, az orosz-lengyel részekben élők nem akarják az országot elhagyni. — Újabb dolog csak az, hogy az a bizonyos belügyminiszteri szakbizottság, mely az orosz zsidók viszonyainak rendezésével már olyan sokszor elkészült, megint elkészült, de egyttal hozzáteszik, hogy munkálatai a birodalmi gyűlésen tanácskozás alá kerülhetnek.

Hogy a háztulajdonosok zsidóknak nem adnak lakást bérbe, hogy a zsidókat a bérzeüzletektől eltiltják, az orvosok és ügyvédek után már most a zsidó bankárok és journalisták megrendszabályozását is tervbe vették, az egészen természetesnek tetszik.

Bizonyos csak az, hogy a mentő munkálatok folynak szakadatlanul, nagy erőfeszítéssel. Néhány erre vonatkozó tudósítást e rovatunkban másutt is talál az olvasó.

Itt még csak azt mondjuk el, hogy lord Salisbury a Chovevei Zion society megkeresésére, melyről ntolsó előtti számunkban ádtunk számot, a petíciót átnyújtó Rothschild bárónak azt válaszolta, hogy Angliának törökországi küldötte a portánál tudakozódni fog, vajjon az angol kormány intervenciója elő fogná-e segíteni az orosz zsidók palesztinai gyarmatosítását. Amennyiben a válasziglenő lenne, sir White Villiám az angol kormánytól meghatalmazást fog kapni, hogy a dolgot a szultánnal közölje.

Végül pedig megemlítjük, hogy a felső sziléziai segélybizottság, mint előző számunkban jeleztük, f. hó 14-ikén megalakult. A segélybizottság dr. Blumenthal ratibori rabbi ajánlatára szintén a berlini központi bizottsághoz csatlakozott, s székhelyéül Kattowitz határszéli várost választotta.

— **A bécsi Rothschild-kertek jövedelme** Rothschild Nathaniel báró Bécs-hohenwartei gyönyörű kertjei jövedelmét, melyeknek elzárása miatt valamikor olyan nagyon fájt az antiszemita fej, jótékony czélokra használja fel. A kertek jövedelme a jelen szezónban 5005 frt 50 kr volt. Ezen összeget a báró a Szent-József gyermekkórháznak jutatta. Az antisemitákat ez még jobban bosszantja.

Nyilatkozat.

Burger D. József ur hitközségünket érdeklő módosítványával szemben a következők közzétételére felkérem a tek. szerkesztőséget.

1-ször. Valótlan azon állítás, mintha Schwarcz József a Chevra elnök leköszönt volna.

2-ször. Én a hitk. elnöke ugyan igen, de nem azon okból, melyet Burger ur oda állít, hanem, azért, mert a közgyűlésen egy hitk. tag velem szemben oly módon viselte magát, mely elnöki tisztséggemmel össze nem fért. Az ügy rendeztetvén állásomban csakugyan megmaradtam. Abból mit Burger ur mond, mintha egy töredék a titkári állásba egy képesítetlen egyént akarna alkalmazni, egy szó sem igaz.

Fenichel Salamon,

a kolozsvári orth. hitközség elnöke.

***Irodalmi tudósítás.** Alulírott könyvkereskedő cég 1883-ban vállalkozott az »első magyar machzor« kiadására melynek fordítását Füredi Ignác tanár. országos nevű író, a magyar és héber irodalomnak eme fáradhatlan és bő elismerésben részesülő alakja végezte.

A machzor fordítást az ima átütetése terén a szakemberek nagyon sikerültnek tartják és hasonló véleménynyel vannak felőle nemcsak a tanítói körök, hanem a művelt nagy zsidó közönség is. E körülmény arra készíteti a kiadót, hogy ugyancsak Füredi Ignác tanár magyar fordításában teljes machzort rendezzen a sajtó alá.

A zsinagógák és imaházak használatára alkalmas machzornak négy első része megjelent 1889-ben, szintén Füredi tanár magyaros, mesteri fordításában, mint azt a פיוטים és ייערות-ban előforduló legeredetibb és csodaszép kifejezések bizonyítják.

Ha a kiadó mindama elismerő véleményeket, melyeket a machzor megjelenése után Füredi tanár hí-

neves és számottevő tekintélyektől özőnével kapott, közölni akarna, bizvást még egy 10-ik kötettel pótolhatná meg a megjelenendő kilenczet.

Hogy azonban az érdemnek csak részben is kijusson az elismerés, a kiadó bátorkodik eme véleményekre, különösem pedig a rabbicollegiuméra hivatkozni.

A teljes machzornak kiegészítő öt része és a kultustemplom használatára szánt machzornak harmadik köiete Füredi Ignicz tanár mesteri fordításában néhány hét múlva hagyja el a sajtót, és rövid időn belül teljes lesz a következő két mű:

a) az egész évre szóló teljes héber-magyar machzor zsinagogák használatára 9 részben.

b) az egész évre szóló héber-magyar machzor cultustemplomi használatra 3 részben.

Mindkét kiadásból kívánatra a ר"ה és י"ה valamint a ש"ש külön-külön is kapható lesz.

Amily mértékben Füredi tanár egy minden izében jeles machzor fordítást igyekezett nyújtani, ugyanoly mértékben szándékozik az alulírt könyvkiadó a műnek külső kiállítását az szemrevalóvá is tenni. Költségeket nem kimélve a mű új betűkből szedetik, és szatínált finom papírra nyomatik. A kötés stíluszerű és izléseles lesz, hogy a machzor külalakja is megfelelően a minden tekintetben szép tartalomnak.

Alulírt czég mindazonáltal mérsékelt árakat fog szabni, hogy a mű így minél szélesebb körben teljesítse vallásos és hazafias hivatását.

A könyvkereskedő a rabbi, előljáró és kántor urakat a hazai zsidó hitközségeket, ugyszintén az egyes urakat is, kik a héber-magyar irodalom iránt érdeklődnek, az alulírt könyvkiadó czég teljes tisztelettel kéri, hogy ez ismertetést körükben terjesszen és a hazafias mester-műnek sikerét biztosítani sziveskedjenek.

Löwy M. E. és fia
könyvkereskedése Budapest.

Fogorvos Barna Budapest, IV. kerület
váci-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

 Dlustusch testvérek *Grammophon*
hirdetésére különösen felhívjuk olvasóink figyelmét.

Pályázat.

A pancsovai izr. hitközségnél egy 600 frt évi fizetéssel egybekötött **hittanítói** pályázat nyitattik.

Pályázók, okleveles tanítók, kérvényüket tanítói képzettséget, kort, családi viszonyokat, eddigi működést és egészségi állapotot kitüntető eredeti, vagy hiteles másolatu bizonyítványokkal alulírt előjárósághoz f. évi július hó 15-ig bérmentve megküldeni sziveskedjenek.

Kivántatik, hogy a pályázók a magyar és német nyelvet tökélyvel, a héber szakmában pedig oly jártassággal birjanak, hogy az állami nép- és polgári iskolán héber tantárgyakat, valamint a hittant tanítani képesek legyenek.

Pancsován, 1891. június hó 2-án.

Az izr. hitk. előjárósága

Pályázat.

A dunaföldvári izr. hitközségnél következő, f. é. szeptember hó 1-én betöltendő állásokra pályázat nyitattik:

1) Egy korszerű kán'ori állásra, a kinek egyszersmind שוחט וכוך קורה ומוהל-nak kell lennie. Évi fizetés 500 frt, fél sechita és a szokásos mellékjövödelmek.

2) Egy előimádkozói állásra. Pályázótól megkivántatik hogy szintén שוחט וכוך קורה ומוהל legyen. Évi fizetés 300 frt, szabad lakás, fél sechita és a szokásos mellékjövödelmek. Pályázni kívánók, a kiknek magyarnyelvűeknek és honosoknak kell lenniök, sziveskedjenek elismert rabbiktól nyert קבלות-bizonyítványok és születési bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeiket ezen hitközség előjárósághoz f. é. július 15-ig beküldeni.

Próbaelőadásra csak a megbívtak bocsátatnak s az utiköltségek csakis a megválasztottnak térítettnek meg.

Duna-Földvár 1890. évi június hó 8-án.

Steiner Fülöp
hitk. elnök.

Szigorúan kóser vendéglő.

Van szerencsém a t. cz. közönséggel tudatni, hogy kóser vendéglőmet (Szerecsen-utca 13.) helyreállítottam és minden kényelemmel berendeztem. Ezentul is igyekezni fogok, hogy kitűnő konyhával, pompás boraimmal és pontos kiszolgálással tisztelt vendégeim kegyét megtartsam.

Egyidejűleg van szerencsém közleni, hogy ugyanazon házban kóser sajtkereskedést is nyitottam és mindenféle faju sajttal és vajjal בהחשך a legolcsóbb áron szolgálhatok. Vidéki megrendeléseket pontosan teljesítek.

Blau Ferencz ezelőtt **Billitz Lajos.**

Budapest, Szerecsen-utca 13.

GRAMMOPHON

(beszélő készülék)

mely az Edison féle phonographot jóval felülmulta és az összes magas képzettségű tekintélyek elismerését kivítva, 30 frt csekély összegért kapható Magyarországon és melléktartományai egyedüli képviselőinél

DLUSTUSCH TESTVÉREKNÉL

Király-utca 90.

Nagyobb vételnél az ár megegyezés szerint.

A **GRAMMOPHON** szerkezete bámulatosan egyszerű, úgy hogy bármely gyermek könnyen kezelheti. Beszél, dalol, nevet, zenél és különböző állati hangokat annyiszor visszaad, ahányszor csak kívánják és e mellett elévülhetetlen. Ezen készülék főképp iskolákban nélkülözhetetlen.

Egészségnek okából
 igyék az ember szodavizet, de
csak a törvényileg védett

99% nickelzinn syphonokból,

melyek egészségi szempontból a 37,523 sz. miniszteri rendelettel legszigorubban rendeltettek el. — **Óvunk** az ugynevezett ólommentes syphonoktól, melyek ólom helyett rezet és antimont tartalmaznak és az egészségre nézve károsak. — Érdekében fekszik a **szodagyáros** uraknak, hogy a mi 99%-os nickelzinn syphonjainkat szerezzék meg, mert jul. 1-én minden más syphonfejeket hatóságilag elko-boznak. Tessék ügyelni védjegyünkre, kezeségünkre (99% Zinn) melyek minden egyes syphonfejre rá vannak nyomva.

REISZ & BERKOVITS

cs. és kir. nickelzinnsyphongyárosok.

Budapest, Kerepeti-ut 66.

Univ. Med. Dr. **RENNER**
vizgyógyintézete

Budapest, VII. kerület, Vale o-utca 4. sz.

Az intézet (mely 18 év óta fennáll a Hidrotherapia minden modern eszközeivel van ellátva és szakszerű kezelés mellett ugyanott sikerrel gyógyíthatók:

1. A legkülönbélebb idegbajok: **Hysteria**, **po-chondria**, **Melancholia**, **álmatlanság** stb.
2. Vérkeringési zavarok: **szédülés**, **vértőlódás**, **vérszegénység**, **hőszám-zavarok** stb.
3. Az emésztési szervek betegségei: **gyomor-bél-hurut**, **székrekedés**, **a belek renyhésege**, **puffad-sága**, **hasbelipangása** stb.
4. **Rheuma** bajok és általános gyengeségek

TELEFON

MATTONI
ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE

gyógyhely BUDAPESTEN, (Budán).

Idény május 1-től szeptember 30-ig.

Kiváló gyógyhatással bír

női bajokban és altsesi bántalmakban.

Rendelő orvos: **dr. BRUCK J.** közegészségügyi tanácsos
 [vigadó-tér 1. sz.]

Egészséges fekvés, — jutányos lakások, — jó vendéglő

Pontos közlekedés a társaskocsikon reggeli 5 órától kezdve.

Állomási hely Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület közelében.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

kész férfi- és gyermekruhákban

Ujvilág-utca 2. Budapest.

Raktáron van jelenleg:

1000 férfi öltöny	6:50-től	12.—-ig
500 » kamgarn öltöny	12.— »	20.— »
600 fiu öltöny 9—15 évesig	4:50 »	9.— »
2000 gyermek öltöny 3—8 évesig	1:40 »	2:50 »
2500 egyes nadrág	2.— »	6:50 »
1200 » sacco	3:50 »	9.— »

csakis **FISCHER JAQUESNÁL.**

Kéretik a czimre: *Ujvilág-utca 2.* ügyelni.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett pontosan eszközöltetnek.

Mély tisztelettel

Fischer Jaques

Zsidó magyar írók és tudósok

Szerkeszti és írja: dr. Feleki Sándor.

XXVII.

Kabos Ede.

A fiatalabb magyar elbeszélő nemzedék túlnyomó számmal lépett azon táborba, melynek zászlajára a realizmus és naturalismus van írva. Bizonyos eredetit, újat akarta teremteni irodalmunkban s nem vették észre, hogy az, amit átültettek, nem egyéb, mint utánzása az Éjszak és Nyugat modern íróinak. Nem tagadjuk, hogy abban is van bizonyos művészet, idegen írók gondolkodásmódját, stíljét utánozni: de eredetinek ez az új divat nem mondható. Nem a realizmust, naturalismust akarjuk ezzel elítélni, de az utóbbi időben divatra kapott eljárást: a modern írók utánzását.

Azok közül, kik a naturalisták zászlajához szegődtek, előnyösen válik ki *Kabos Ede*. Ő is — hamár benne vagyunk az íróknak most szokásos elnevezésében — naturalista, de nem utánzó. Megfigyeli gondosan az életet, azt festi, és nem ügyel arra, miként ír egyik, vagy másik naturalista író. Halad a maga útján, megfigyel mindent saját szemével s gondolkodik az ő eszejárása szerint. Író, ki nem szorul idegen mintákra, Mert van éles szeme, melyelyel az élet sötét oldalait meglesi és van tiszta egyenes gondolkodásmódja melylyel a megfigyeltekből helyesen következtet. *Kabos* alakjait az élet zürzavaros vásarából veszi. Előszere-tettel keresi fel a nép alsó rétegeit, a társadalom el-züllöttjeit, a testileg lelkileg megromlottakat. De a sötétségbe mégis beleszövődik a napsugár. Akármily elvetemedett elzüllött legyen is rajzolt alakja, lelkében mégis fel-fel csillan a nemesebb emberi érzés. Az elkárhozást, az elzüllést nála rendesen két hatalmas rugó eszközli: a szülők iránt érzett szeretet, vagy a szerelem.

Legcinosabbak apró rajzai, vázlatai, melyeken meglátszik, hogy saját életével szoros összefüggésben állanak. A nyomor s nélkülözés, melyeket *Kabos* ifjúkorában átszenvedett — melyeket alább közlendő szép levelében fest — mintegy kijelölték számára az irányt, melyen a novellairás terén haladjon. Kiemel-jük, hogy minden kompozíciója érdekes, előadó mo-dora vonzó, kellemes, nyelvezete szép magyaros. Né-hány szóval plasztikusan tud kidomborítani alakita-ni, s igen ügyesen festi a helyzeteket, cseményeket.

Kabos még csak huszonhat éves. Eddigi műkö-dése fokozatos haladásról, emelkedésről tesz tanubi-zonyosságot. Amit eddig nyújtott, csak nyereség a hazai irodalomnak. Így haladva továbbra is, önnállóan viz-sgálva és gondolkodva, még sok értékes munkát vá-runk tőle.

*

Kabos gyermekkorára, első küzdelmeire érdekes képet vet a következő levél, melyet e lapok szerkesz-

tőjének azon felszólítására írt, hogy bocsájtaná ren-delkezésére életrajzi adatait:

Mélyen tisztelt szerkesztő ur!

Hogy ön az »Éva« szerzőjétől kér önéletrajzot, annak csak két oka lehet: vagy eljutott már ön is a szenzáció-hajhászásra, midőn az eltiprottak nyögésé-vel akarják az ingyenes publikum szomját oltani,*) vagy azt akarja beh bizonyítani, hogy az összes lapok szer-kesztői közt csak egy van aki bátor s az is — zsidó. Mert bátorság kell ahhoz, hogy ön a híresek közé akarja sorozni azt, aki hirhedett. Avagy nem hallotta ön soha, hogy én a szemétben gázoló naturalista s a legpárat-lanabb bukás hőse vagyok, akiről a legnagyobb ma-gyar művész, Ujházi Ede azt mondotta: »Éva után írja meg még *Kabos* Ádámot és azután kész lesz az — Ember tragédiája!« — Ön csakugyan nem tudja, hogy az »Éva« szerzője én vagyok? — Uram! Ön nem tudja, mire vállalkozott. Mikor husz éves koromban »Elzüllöttek« című novella kötetem megjelent, az a szokatlan megtiszteltetés ért, hogy a legnagyobb magyar lap, az »Egyetértés« két hosszú hasábon bizonyította, hogy igen tehetséges vagyok s mégis azzal végezte, hogy könyvemet olvasóinak — nem ajánlotta; mikor »Vásár« cz. regényem megjelent az összes lapok egyetértettek abban, hogy közadakozásból kell számomra egy — rózsaszínűbb szemüveget venniök, mert roppant sötéten nézem a világot; mikor »Éva« cz. szin-művemet a nemzeti színház elfogadta, mindenki di-csert, s mikor a darab megbukott, mindenki gyalázott. (Huszonnégy éves voltam ekkor s nagykorúságom tisz-teletére mindjárt egy jó cselekedetet vállaltam; mert nincs jobb cselekedet annál, hogy alkalmat adjunk az embereknek, hogy bennünket gyalázhassanak. Aki na-gyot tesz, irigyeket nevel, de aki botlik, mindenkit birájává emel. Én ezt tettem, s egy huszonnégy éves embertől ez is valami . . .) — Uram, akit ön most a híresek sorába akar iktatni, kevéssel szolgál rá e megtiszteltetésre. Haligassa meg ellenségemet, vagy barátaimat, — de mégis csak ellenségeimet, ők elfo-gulatlanabbak — és megfogják önnek mondani, hogy az az irány (mert akármit tegyek: az én lelkem más előtt csak irány marad!) mondom, hogy az az irány helytelen, visszataszító, sőt — úgy hiszem azt is mond-ják — hazug. És nekem semmi kedvem, hogy az ő nézetükkel szembeszálljak. Járom ezt az utat s hama-gamra hagynak, sem esem kétségbe. Megyek tovább egyedül, s higgye el, szerkesztő ur, hogy az ember nincs éppen a legrosszabb társaságban, ha egymagá-

*) Hogy ezt felteheti, annak szintén »csak két oka lehet«: vagy nem olvasta rendesen az »Egyenlőséget«, mi, a mi sze-meinkben legalább, van olyan bűn, mint az Ön »Éva«-ja; vagy pedig nem tudja (ami meg tullesz »Éva«-ján is, mert ön ezáltal valóságos, sőt többszörös »Kain«-ná lesz szemünkben), milyen nagy a kiváló magyar tudósok és írók száma, kik felekeze-tünknek tagjai. — Várjon még néhány hónapig, míg arra jutunk, mit ön, feketelátó, már most akar nekünk imputálni. És ha arra jutunk, — a rovatot be is fejeztük. A szerk

ban van. — S most engedje meg, hogy egész röviden megmondjam, miért nem hagyhatom én el megkezdett utamat. A nagykarolyi kis családi fészekből kizavarva, elmentünk Temesvárra. (Akkor még javában viritott ott a német szó.) Az idegen világ tizenegytagból álló családlunkat egészen belemártotta a nyomorba. Mikor tizenkét éves és harmadgimnázista voltam, jól emlékszem, már hármás foglalkozásnak kellett élnem: jól kellett tanulnom, hogy tandíjmentes legyek; tanitanom kellett nálamnál is csöppebb gyermekeket, hogy a ruhára valót megkeressem és végre — bádogos is voltam. Az én édes jó öreg atyám nem csüggedt el, mikor jómódból szegénysorsba jutott. De tőlem is megkövetelte, hogy segédkezzem neki. S mikor az iskolából s a kondícióból haza kerültem, bizony hozzá kellett látnom a műhelyben is a munkához. A temesvári bádogfedelek, hol iskolatársaim az eresz alól fészkeket szedtek, nem egyszer égették meg az én munkámban feltört kezemet. Édes apám azt mondja, hogy n voltam a legjobb legénye s kaczagjon ki szerkesztő ur, én erre vagyok olyan büszke, mint Szana Tamás kritikájára. (Különben — elveszem más elől a szót — talán jobb bádogos is voltam, mint író. Az ember nem lehet mindenben tökéletes.) — Tizenhárom éves korom óta vagyok a magam lábán. Feljöttem a fővárosba és magam kerestem a kenyeremet (Ide képzeljen egy keserű kacajt. Mert keresni kerestem, de nem találtam). Még most is megszáll olykor a félelem, hogy újból kelljen oly időket élnem. A Markó-utcai gimnáziumból iskolatársaim bizonyára rég elfelejtették, azokat a gyűjtéseket, miket titokban eszközöltek, hogy annak a halovány beteges fiúnak époly titokban átadják. Ők elfelejtették, mert hisz ők csak jót tettek, de én jót élveztem, én nem felejtettem el. Senkim és semmim sem volt. A bélyegtelen levelek, miket olykor hazaküldtem, czukrozott hirt vittek az énsoromról. Még az én édes öregeim este a nagy asztalkörül bús kén beszéltek az ő fiakról, ki maga tartja fenn magát, addig én dideregve feküdtem abban a király-utcai bérelt ágyban, mert ott az ember, ha lába az éhség mián nem bírják, könnyebben tarthatja fenn magát. Az akadémiai könyvtárban melegedtem, a fő-utczában ebédeltem (az áldott péknének — szegény nem ismer rám — ma is köszönök), s a kigyó-utczában reméltem, mert ez utca volt az én remény-utczám. Ott volt nekem egy rokonom, dijnok egy ügyvédi irodában, z adott nekem olykor valamit, ha minden ajtóm zárva volt. Délben az iskolából oda-szöktem. De sokszor már nem volt ott. S én vártam háromig, mikor vissza kellett jönnie az irodába. Vártam olyan hűségesen, mint éhségem parancsolta. Három már elmúlt s még nem jött. (Nem tapasztalta ön még sohasem szerkesztő ur, hogy a legpontosabb érkező, a vonat is később érkezik, mikor nehezen várjuk?). De hát végre is megjött. Megtörtént hogy nem adha-

tott semmit, de ígérte, hogy fönn az irodában szerez és lehozza, csak várjam. És én sétáltam továbbabban a keskeny, kurta utcában, fokozódó éhséggel, kínos vágyakozással. Ha volt valaha ebben az utcában, tudja, hogy ott minden második üzlet órás bolt; mindeniknek kirakatában van egy jól járó korong óra nagy sárgaréz mutatókkal. Azokon legalább megnézhettem, hány percet öröltem le a kínos órákból. Ha jót akarunk tenni, vegyünk el minden órát oly utcából, ahol éhes emberek járnak! — Én kínos percet éltem ott. Voltak napok, mikor esti hat óra lett s akkor — egy levélbélyeget kaptam, hogy értékesítem. A trafikban gyanusan néztek rám, de adtak érte négy krajczárt. S aztán futottam a fő-utczába. Az én pékném tudta, hogy mi kell nekem azért a négy krajczáért! Ha akkor nekem biztos napi négy krajczárom lett volna . . . — Egy évig birtam. Aztán haza mentem, de csak rövid időre s nemsokára jöttem vissza új harcra, új nyomorra. Ismerem a rögs útját, megbotlottam minden kövében; mikor kimerülten lerogytam, még álmodnom sem volt miről. Azokat a jobb napokat a multból sem ismertem. Egy álmom volt: a nagy-károlyi hatalmas zsidó templomban voltam, pogány módra összeszedegtettem az óriási gyertyákból lecsöpögött millyt s gyerekésszel megolvastva, vékony nádcsőbe öntöttem. Mikor ezt éjjel álmodtam, akkor este fogyott ki a gyertya — maradékom. Van az ilyen álmokban annyi logika, mint a bécsi választókban. — Aztán újságíró lettem és azóta nincs bajom. Ritkán írok, de ha írok, nem írhatok másról, mint amit ismerek. És mondhatják, hogy az helytelen visszatásztó, hazug, nekem egy erős hangulat, mely a multból bennem megelevenedik s nem tudok ellenállni. Ösztönöm azt sugja, hogy kevésbé vagyok azért frivol, mint akiknek a közönség az istene. Ők a publikum kedvéért az igazságot fejtetőre állítják, pedig hát az igazság asszony, s egy asszonyt fejtetőre állítani a publikum előtt — az sem utolsó produkció a frivolitás terén . . . — És most adja ki az életrajzomat. Végre is csak egy hét a világ, s aztán jön az enyém után érdemesebb. Fogadja tiszteletemet.

Kabos Ede

*

Kabos Ede született 1864-ben Nagy-Károlyban, hol apja Rosenberg Jakab jelenleg is bádogismester. Elemi iskoláit szülőhelyén elvégezvén, szülei Temesvárra költöztek, hol öt gimnáziumi osztályt végzett. Már mint harmadik gimnázista arra szorult, hogy leczkék adásával maga szerezze meg kenyerét. Mint ötödik gimnázista Temesvárott nevelősködött mostani felesége családjainál egy éven át. A hatodik osztályt már a fővárosban végezte s ekkor már nagy nyomorral kellett küzdenie. Igen sanyaru viszonyok között fejezte be a VII-ik osztályt s ezután Szatmárra ment. Majd a fővárosba tért vissza, hol az érettségi vizsgá-

latot jó sikerrel tette le. Húrműfél éven át hallgatta a bölcsészeti tanfolyamot az egyetemen. Kötő-
lokviumok után Gyulai Pál, Beöly Zsolt és Heinrich
Gusztáv tanárainak ajánlatára 100 frtos ösztöndíjat
nyert a zsidó ösztöndíjalapból s nyomorának néhány
hónapra legalább vége szakadt.

Az 1886-ik év elején az *Egyelűlés* szerkesztőségébe
lépett be, de már ugyanez év tavaszán a *Pesti Napló*-
nál találjuk, melynek még jelenleg is belső munka-
társa. Ő vezeti az országgyűlési rovatot. Ez év kez-
detén megalakult *Élet* cz. folyóiratnak egyik kiadója.

Első munkája 1883-ban, nyolczadik gimnázista
korában jelent meg; z *Alfieri* cz. színmű volt. Ezen
egy felvonásos szindarabról a Fővárosi Lapok kriti-
kusa igen elismerőleg nyilatkozott. Már ennek előtte
is irt egyes elbeszéléseket különböző lapokba.

1885-ben jelent meg az *Elzültek* című novella
kötete, mely a közönség és a sajtó egyaránt tetszéssel
fogadott. 1887-ben látott napvilágot *Vásár* feliratu re-
gény kötete, mely nevét szélesebb körben tette ismertté.
1888-ban került színre a népszínházban Palmi Ilká-
val *A kupéban* cz. egy felvonásos vígjátéka szép siker-
rel. 1890-ben jelent meg *Harakiri és kisebb vázlatok* cím-
mel egy nagyobb novellát és több kisebb rajzot tar-
talmazó kötete Singer és Wolfner czég kiadásában.
A Harakiri cz. novella már elébb egyik tekintélyes fo-
lyóiratunk, a Magyar Szalon hasábjain látott napvilá-
got. Eme elbeszélése valamint rajzai is a naturalismus
behatása alatt állanak, de önálló és eredetiek

Kabosnak több novellája németül is megjelent a
lipsei *Magazin-ban* és az *Aus freuden Zungen* című
folyóiratban.

Mult éve került színre a nemzeti színházban *Éva*
című három felvonásos színműve, mely azonban meg-
bukott. Nem egy színmű jelent már meg a nemzeti
színház deszkáin, melyben a kompozíció, nyelvezet
jóval hátramarad Kabos Evája mögött s mégis sikert
ért el. Hogy mi okozta e színmű bukását, azt itt egy
életrajz keretében kutatni nem akarjuk. Azt hisszük
nem annyira a műben, mint más körülményekben kell
azt keresnünk. Sajátságos, hogy e szindarabot fél év-
vel később Szegeden adták elő Jászai Marival a
czimszerepben s ott fényes sikert ért el. Érdekesnek
tartjuk ide iktatni Jászai Mari levelét, melyet Kabos-
hoz az a nemzeti színházbeli előadása után irt: «Tisz-
telt Kabos ur! Ne vegye e pár sort vigasztalásnak,
melyre ön nem szorult, hanem nagyrabecsülésem ki-
fejezése mellett azon meggyőződéseim kijelentésének.
vagyis ismételésének, hogy darabját egy nagy tehetség
által írott darabnak tartom, kogy remek részei két-
ségtelenek és az egésznek fölépítése a jövő mester
kezét érezteti. Szeretném tapasztalataimmal együtt
nyugalmamat is önnek kölcsönözni, hogy közönségünk
mai viseletét az én szememmel tudná nézni. Azt aka-
rom, hogy levelem hamar találja. tehát csak ismétlem

ne gyűlölje meg máért a színpadot. Hálás lesz még
ön iránt ez a kaczer Múza.

Jelenleg *«Vándorok»* című verses színművön dol-
gozik, melyből egy nagyobb jelenetet mult héten kö-
zölt az »Ország-Világ.

Révai ur.

Az »Egyelűség« eredeti elbeszélése

(1)

Irtá: Gonda Dezsó.

A »Koromfi A. magyar termények kiviteli üzlete«
czég ösztövére főnöke egy szemüveget csipetett föl a már
nagyitói működésben levő pápaszem elé és hozzálátott a
ma reggeli postának áttanulmányozásához.

Nr. 1. Távirat az utazótól: Borz Leó ur tudatja
Koromfi Adolf úrral, hogy a szegedi rózsapaprikát sike-
rült megkedveltetnie az alsó-ausztriai osztrákokkal. Bö-
vebbet levélben.

Nr. 2. Fekete Fridolin, nyitrai fűszeres, nem haj-
landó az utánvétellel küldött 10 tabla dió-szapant
kiváltani.

— Kiadatik jogi tanácsosunknak — dörmögi Ko-
romfi A. ur.

Nr. 3. A »Biztonság titoktartással« kereskedelmi
értéstitársaság tisztelettel megsúgja, hogy nagyságos
Káposztássy Tivadar Zoltán Imre ur, tótgöböllyi föld-
birtokos, a kérdéses összeg erejéig »nem jó.« Birkáit
megtizedelte a métely, szőlőit a fillokszera, meg a ta-
valyi képviselői korteshad; öt leánya van eladó, a nagy-
ságos asszony szereti a négyes fogatot, a nagyságos úr
a »vizi«-t!

— Egy batkát se kap a svindler! — fortyan föl
a czég.

Nr. 4. Inszolvencia.

Nr. 5. Dararendelés.

Nr. 6. »Vissza. Czimzett Boglárón ismeretlen.«

— Mi ez? — hőköl vissza Koromfi A. ur és egye-
igazit a szemüvegén, azután a pápaszemén, megint a
szemüvegén s újból a pápaszemén.

A levél czimzete csak nem akar változni:

»T. cz. Raszkolnikov Jakab úrnak, kiskereskedő,
Boglár, Somogy megye.«

A czég boszusan vonja redőkbe a homlokát, de
egyelőre csak félre teszi a levelet. Majd sora kerül.

De már a következőnél élesen szisszen föl, mint
egy viperacsipéstől.

»Tek. Szvidrigajlov Mátyás úrnak, cukorgyáros.
Szent-Pétervárott.« Postai megjegyzésül a czim alatt
»Vissza; még 15 kr. bélyeg.

Koromfi Adolf ur töpörödött, vadkörte-képc lángba
borul. Valami irtózatot sejt.

— Riesenfeld ur! — dörren föl epésen.

Semmi felelet.

— Riesenfeld ur! — zúgja feljebb egy skálával.
Hallgatás.

— Riesenfeld úr! — süvölti a Koromfi A. bejegyzett kereskedői czég most már magánkívül s egyszersmind átmérven két lépéssel az üzlet hosszát, nagyot csap ököllel az íróasztalra, a melyre hajoltan írogat egy vézna, tintás ujjú fiatal ember: Riesenfeld, süket maga ma, Riesenfeld, begyepesedett a fül, Riesenfeld, hallja Riesenfeld!?!

Az ilyképen aposztrofált Riesenfeld fölemelkedik.

A magas szárba hajtott, látszatra 30 éves írónak ncz a egész teste keshedt, elcsigázott, lesoványkozott, ő maga komoly a szomorúságig; megnyúlt, vékony orra, barázdált homloka, kopaszodó feje, beretvátlan, veres-tüskés álla, hosszú két karja és az a természetellenes megalázkodás, amely előre görbiti a vállát, kellemtelen, sőt ellenszenves jelenséggé teszi. Csak a szeme villog mély üregében vonzóan, mint egy hű és okos állaté.

A hangja tisztelettel lehalkítva szinte esdekel, a mikor megszólal:

— Voltam bátor alázatosan bejelenteni, hogy az én nevem hétfő délutáni öt órától kezdve miniszteri engedély alapján Révai Vilmosra változtatott.... Révai Vilmos, jelentem újra alázattal....

A czéget ez alázatos kijelentésre a villám kerülgette.

— Hallja maga, Riesenfeld, magát úgy hívják, a hogy nekem tetszik; ha én akarom, hívják Révainak, ha akarom Riesenfeldnek, ha akarom, hát nem hívják semminek se!

— De...

— Semmi de, maga nekem alkalmazottam, alattvalóm, rabszolgám!...

— De bocsánat, Rousseau és az 1789-iki nagy forradalom után az ilyen eszmék...

— Azzal maga nekem nem imponál; ha én nekem tetszik, hát contreminalom valamennyi forradalmat, az 1789-ikét is, meg a többit is valamennyit, érti Riesenfeld! Különben ez nem is tartozik ide, azt maga soha meg nem fogja érteni; az tartozik most ide, hogy hogyan magyarázza meg nekem ezt a két czímét, Riesenfeld úr?

Azzal odatartotta a két levelet az orra alá.

A kérdezett nagyon elsápadt a láttukra.

— Bocsánat — hebegé — főnök úrnak igaza van, bocsánat, ne tessék haragudni, bocsánat...

— Ahá — diadalmaskodék a princípális — hol van az a bizonyos 1789-iki nagy skandalum most, Riesenfeld úr? Hadd halljuk, Riesenfeld úr! Beszéljen, Riesenfeld úr; ezt magyarázza meg nekem a maga Rousseauja, Roussenfeld úr!

Ezt a szójátékát olyan sikerültnek tartá, hogy tele torokból nevetett neki.

— Bocsánat, főnök úr! Dosztojevskijt olvasom, a »Bűn és Bűnhődés«-t, a Raszkolnikovot és...

— Ahá! Raszkolnikov Jakab úrnak; kiskereskedő stb. a helyett, hogy Raszkenburg Jakab úrnak, persze

Raszkolnikov, Raszkenburg az magának mindegy — Raszkenfeld úr!

A Koromfi A. czég ma határozottan igen elmés.

— Hát Szvidricsek Mátyás kliensünk nem lakik többé Sanct-Péterben, Fiume mellett, hanem áttolta a czukorgyárát a Neva mellé és a neve már most miniszteri engedéllyel Szvidrigajlov lesz a maga kedvéért, Ricsdrigajlov úr!

— Bocsánat, hibáztam, belátom.

— Szép, igazán szép magától, hogy belátja — epéskedék Koromfi úr.

— De nem tehetek róla, teljes alázattal... a Raszkolnikov bámulatos mű... Dosztojevskij valóságos varázsló... mester... Nagyobb Balzacnál, Dickensnél, Victor Hugónál, Zolánál, Turgenjevnel, Tolsztoinnál... Ő a regény Homérja, Sophoklese, Shakspeareje... Ön nem olvasta, főnök úr? ... Engem a láz gyötört tőle, nem tudtam aludni, vízióim voltak: láttam Razumihint, Raszkolnikovot, Szónyecskát, Svidrigajlovot, amint főbelöv magát a katona előtt. Láttam Petrovics Porfirt.... oh micsoda jelenet az a vallatás és az, a mikor Raszkolnikov megöli az uzsorás nőt... meg mikor a csengetyüt próbálja... aztán mikor szemébe vágja a szót a rendőrfőnök: Gyilkos!... Sirtam, főnök úr, nem azért, hogy olyan szomorú, de mert olyan fenséges teremő szellem nyilatkozik meg benne. Azt hiszem, hogy sirva fakadna az az ember a gyönyörtől, a ki átértené először a teremtetés titkát és megpillanthatná működésében az alkotó szellemet. Ön nem olvasta, főnök úr... Kérem, olvassa el, kérem, isteni mű, olvassa el, nagyon kérem...

A sápatag ember mindjobban-nekipirult beszédközbén, okos szeme szikrázott és kért olyan bensőleg mintha abban ő neki valami nagy érdeke lehetne, hogy Koromfi úr elolvassa a Raszkolnikovot, vagy sem.

— No, persze, hogy aztán én meg Koromfi-nak irjam alá a maga — nikovos és — gajlovos czimezéseit: Hallja, hány éves maga Rév... Riesenfeld úr?

— Augusztusban leszek 35, tisztelettel...

— 35 meg 5 az 40. Ugy látszik, maga még 5 évig akar várni, hogy benőjön a feje lágya. Pedig már 35 éves korára lehetne olyan praktikus, hogy el ne csavarja a fejét mindenféle ostoba román, a mit csak azért irtak meg, hogy a kolportörnek meglegyen a maga perczentje. Azután meg miért kell magának egy külön regény is; hát nem elég az, a mi meg van a Pester Lloydban? Hát én nekem elég, mi?... Úgy látom, hogy maga olyan idealista még most is, a milyen én voltam 18 éves koromban. Hagyja abba azt az ostobaságot és rja meg újra a levélborítékot Raszkenburgnak és Szvidricseknek. Na...

Koromfi úr ment be az irodának kereszttelt üvegrekesztékbe, az írónak dolgozott tovább; csak egy köny csillant meg a szemében és az ajka rezzent meg néha a szóra: isteni... fenségek!

(Folytatása következik)